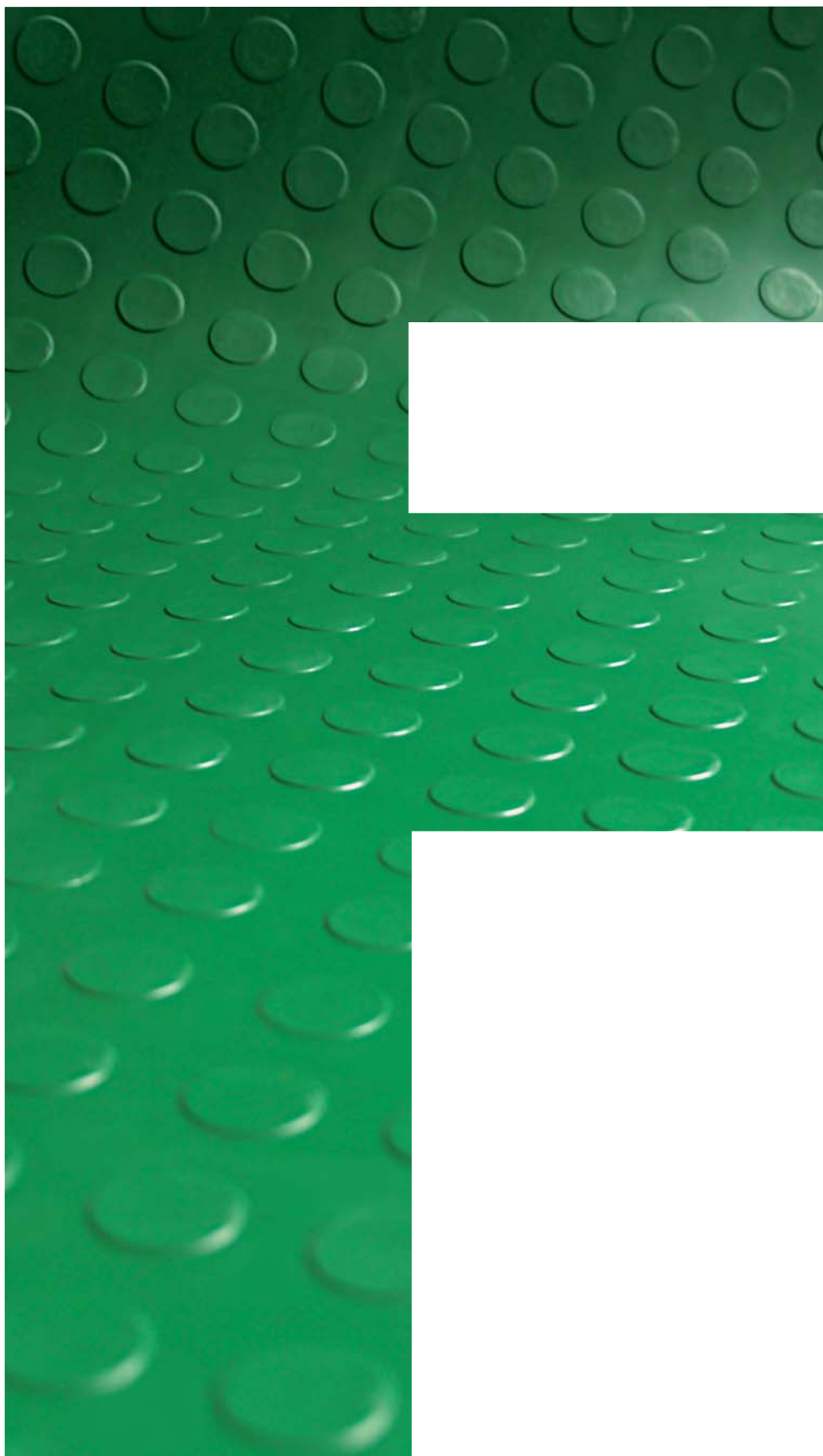
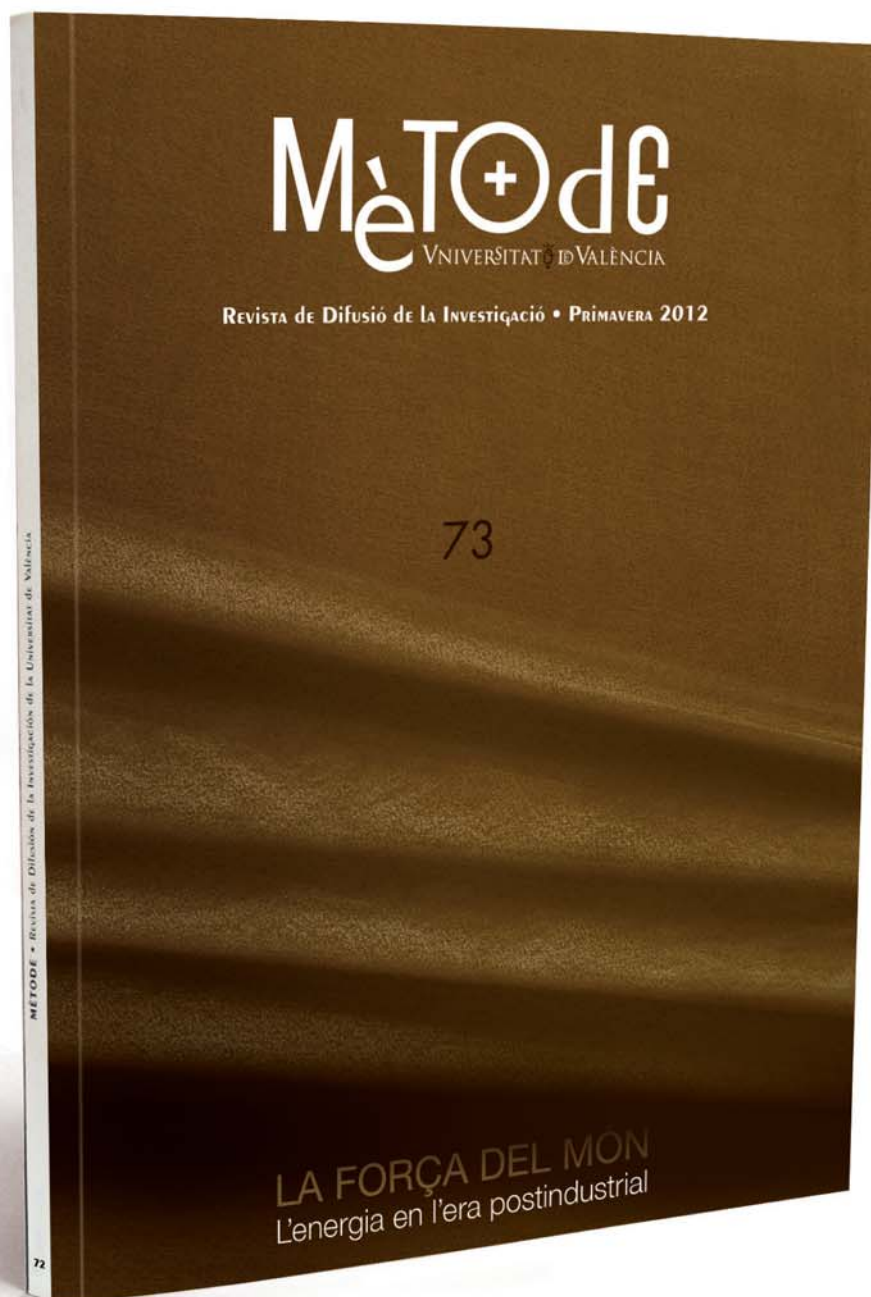

NÚM. 23 Hivern 2012

La discapacitat a les aules

ENTREVISTES Felipe Martínez Rizo | Charo Altable **DIÀLEGS** Grau en Ciència i Tecnologia dels Aliments **CAMPUS** Una nova edició del programa *Conèixer* | Els estudiants es mobilitzen | Oferta de places per al curs vinent | Estudiar en anglès a la Universitat

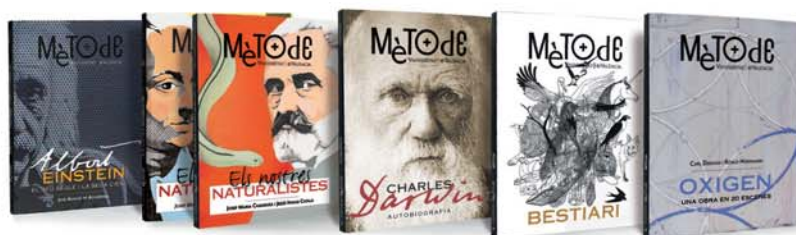

Subscriu-te ara a Mètode

i rebràs la col·lecció completa de les «Monografies Mètode»

Amb la teua subscripció per al 2012, podràs rebre com a regal de benvinguda tots els títols publicats de les «Monografies Mètode», una col·lecció de llibres de divulgació que han tractat diferents temes de la història de la ciència amb edicions acurades i il·lustrades, i valorada en 50 euros.

La col·lecció completa de les «Monografies Mètode» inclou cinc llibres: *Albert Einstein. El seu segle i la seua ciència* de José Adolfo de Azcárraga, *Els nostres naturalistes* (2 vol.) de Josep M. Camarasa i Jesús I. Català, *Autobiografia* de Charles Darwin, *Bestiari. Bestiari català* adaptat per Xavier Bellés i *Oxigen. Una obra en 20 escenes*, de Carl Djerassi i Roald Hoffmann.

www.metode.cat

Preu Subscripció anual (4 números l'any): 25€ per a Espanya, 40€ per a l'estranger

NÚM. 23_2012

SUMARI

34 Entrevista
a Felipe Martínez Rizo
Professor del Departament
d'Educació de la Universidad
Autónoma de Aguascalientes
(Mèxic) i especialista en qualitat
i avaluació educatives

5

LA DISCAPACITAT A LES AULES

De la discapacitat a la diversitat funcional:
crítiques i noves perspectives

Equiparació d'oportunitats a la universitat

Radiografia de l'alumnat amb discapacitat

De l'ensenyament secundari a la universitat

Mesures d'igualtat en les proves d'accés

La inserció laboral dels titulats
amb algun tipus de discapacitat

En permanent construcció

31 Grau en Ciència i Tecnologia dels Aliments

39

CAMPUS D'INFORMACIÓ

Una nova edició del programa *Conèixer*

Els estudiants es mobilitzen

Estudiar en anglès a la Universitat

47 Entrevista
a Charo Altable
a propòsit de la publicació del llibre,
Los senderos de Ariadna

Cap a la igualtat d'oportunitats

El tema central d'aquest número de FUTURA està dedicat a la integració dels estudiants amb alguna discapacitat en el sistema educatiu universitari i, en concret, en la Universitat de València.

Les aportacions de José R. Bueno, Katja Villatoro, Celeste Asensi, Raquel Borrell, Vicenta Ávila, Esperanza Rocabert i Ma. José Lorente aborden assumptes claus com ara l'equiparació d'oportunitats, els productes de suport, les noves perspectives conceptuals i les mesures d'igualtat. En conjunt, conformen una aproximació, amb una orientació divulgativa, de l'accés i l'estada de l'alumnat amb diversitat funcional en una institució universitària. Som conscients, però, que representen sols una part dels aspectes que cal conèixer i analitzar per fer-se una idea del que comporta la presència a les aules universitàries de persones amb una discapacitat. El fet que aquest col·lectiu no pare de créixer, juntament amb la circumstància que la Universitat de València siga la institució universitària amb el major nombre d'estudiants amb discapacitat, ens exigirà tornar a parar atenció als entrebancs que aquestes persones encara troben en l'àmbit universitari i als avanços per aconseguir una grau total d'inclusivitat en l'ensenyament superior, tal com reclama el moviment de vida independent.

Amb aquest exemplar de FUTURA es distribueix la *Guia d'accés a la Universitat de València 2012-2013*, una publicació amb la informació bàsica per a les persones que vulguen venir a estudiar un dels 58 títols de grau d'aquesta institució.

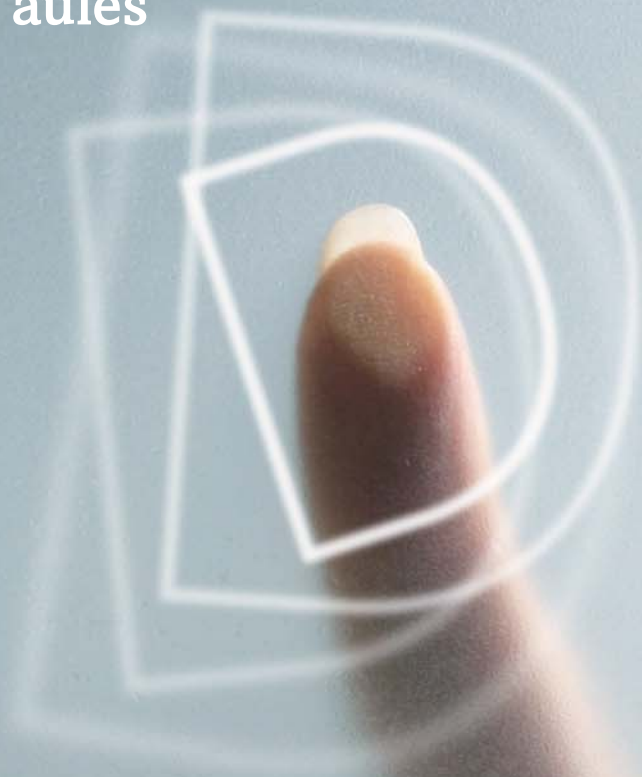
EN NEGRETA

El pròxim 27 d'abril tindrà lloc a la Facultat de Filosofia i Ciències de l'Educació de la Universitat de València la segona edició de les Trobades d'Intercanvi d'Experiències Educatives Universitat-Secundària. Aquesta trobada reforça la comunicació entre els professionals de l'ensenyament universitari i no universitari i és una bona plataforma per difondre algunes de les moltíssimes iniciatives que es fan conjuntament entre el professorat d'ambdós nivells.

L'organització està a càrrec d'un equip integrat per professorat de secundària i d'universitat (Vicent Bagetto, José Ma. Bernardo, Ximo Carrión, Àngel Sanmartín i Josep Peirats), amb el suport del Servei de Formació Permanent i Innovació Educativa, dels vicerectorats de Cultura, Planificació i Igualtat i d'Estudis i Política Lingüística de la Universitat de València, i de l'Associació de Directors d'IES (ADIES). La trobada inclou debats i la presentació d'experiències sobre els programes d'atenció a la diversitat, la formació professional, el nou entorn tecnològic o les iniciatives conjuntes Universitat-Secundària.

www.uv.es/sfp

La discapacitat a les aules

El plantejament d'aquest treball es basa a revisar els conceptes de normalitat i de diferència. La història d'aquesta relació s'ha transformat molt al llarg dels darrers decennis i ha passat d'una concepció de caire personal i caràcter caritatiu o assistencial a un fenomen social que demana drets i inclusió social. Aquesta plasmació de drets, que podem veure reflectida en les necessitats socials de qualsevol persona, ens dona compte de les diferents formes de suport o de les polítiques institucionals desenvolupades per a complir aquests drets personals.

Amb la Llei d'integració social dels minusvàlids (LISMI) es van posar les bases per a incorporar els conceptes d'integració social i atenció individualitzada a l'atenció de persones amb diferents capacitats. I amb tots els matisos, aquesta norma representa un intent de canvi en el model assistencial i caritatiu envers els discapacitats, d'acord amb els aires de democratització de la transició espanyola. Però avui, trenta anys després, podem tractar d'esbrinar si els conceptes han modificat la percepció i la construcció social de la discapacitat, o si cal insistir encara en una proposta de transformacions de conceptes, que milloren el dret de qualsevol persona al seu desenvolupament personal, educatiu, social i laboral, bo i reconeixent que per a aconseguir-ho és necessari tenir-hi accés i participació ciutadana.

En el vocabulari social continua vigent el concepte de discapacitat, que es defineix com una limitació de la capacitat humana que fa impossible o dificulta l'activitat de la persona. D'altra banda, la definició de *deficiències* diu que són les limitacions greus que afecten de forma duradora l'activitat i que aquestes tenen l'origen en una pèrdua total o una anormalitat d'una estructura o funció psicològica, fisiològica o anatòmica. El concepte discapacitat evoluciona i és

DE LA DISCAPACITAT A LA DIVERSITAT FUNCIONAL:

CRÍTQUES FONAMENTALS I PRESENTACIÓ DE NOVES PERSPECTIVES

José Ramón Bueno
Catedràtic del Departament
de Psicologia Social.
Universitat de València

Katja Villatoro
Infermera i màster
d'Atenció Socio sanitària
a la Dependència per la
Universitat de València

el resultat de la interacció entre les persones amb deficiències i les barreres degudes a l'actitud i a l'entorn que eviten la seua participació plena i efectiva en la societat, en igualtat de condicions amb les altres. L'efecte d'aquestes actituds i les barreres tenen com a resultat un desconeixement continu envers les persones amb diversitat funcional (discapacitat) ja que s'han mantingut excloses de la participació social. Per aquesta raó la major part de la gent no coneix què és la diversitat funcional (discapacitat) i per això els és indiferent.

La discapacitat, un atribut individual?

Durant molt de temps s'ha entès que la *discapacitat* és la conseqüència d'un defecte i per això ha estat associada amb la *malaltia*. Per aquesta raó no ens agrada la discapacitat, perquè no ens agrada estar malalts i hem assumit que és dolent. Per tant, es genera rebuig, evitació i incomoditat. A més a més, unit a aquesta percepció trobem l'ideal respecte al cos sa i bell, un cos amb total moviment i funcionament que s'ajusta a la *normalitat* que coneixem, tot i que potser hauríem de dir a la situació estàndard. Tot el que no s'ajusta a aquest model, es considera anormal. Aquest ideal respecte al cos és promogut, sobretot, per la medicina i també per l'estètica, i tot això guarda relació amb l'èxit social. Allò que observem en tants anuncis, com «Un cos sa, és un cos bell», sempre va associat amb alguna persona el cos de la qual entenem que s'ajusta a aquest ideal de perfecció, juntament amb la seua *imatge* d'èxit, tan valorada socialment. Per tant, entenem que qui no compleix aquests requisits de perfecció, està exclòs de la possibilitat de ser acceptat en una societat on es concedeix tanta importància a l'embolcall, sense tenir en consideració cap altre cos, també sa, que deixa enrere molts atractius.

Les ciències rehabilitadores, com la medicina, especifiquen que la discapacitat és un atribut individual, resultat d'una deficiència fisiològica de l'organisme que pot ser diagnosticada i tractada clínicament, i l'objectiu serà la cura, en tant que siga possible, mitjançant la rehabilitació. Aquest fet ha provocat que les persones amb deficiències siguin considerades persones imperfectes que no podran assolir el cànon estètic corporal, sota l'imperatiu de la salut. D'aquest model en diem model medicorehabilitador. Per aquests motius, la societat considera que si no són sans tampoc seran productius, aleshores per a què haurien d'entrar en el mateix cercle social que els altres?

Davant aquesta perspectiva d'entendre la discapacitat com la falta de normalitat, sorgeix el corrent de la diversitat funcional que entén les persones amb diversitat funcional (discapacitat) des de l'afermament de la seua identitat. El paper actiu que exerceixen les persones amb diversitat

«Durant molt de temps s'ha entès que la discapacitat és la conseqüència d'un defecte i per això ha estat associada amb *malaltia*»

funcional (discapacitat) ha permès que l'enfocament sobre el fenomen de la discapacitat tinga una òptica més objectiva, basada en l'equitat i la no-discriminació. Malgrat que la discriminació encara hi és; de fet les lleis pensades per a evitar-la s'incompleixen constantment i l'administració permet aquesta discriminació veladament i fa que la il·legalitat siga acceptada de forma general com una norma habitual consentida socialment. Al llarg de la història, les persones amb diversitat funcional (discapacitat) han estat etiquetades amb una infinitat d'adjectius com ara *invàlid*, *minusvàlid*, *discapacitat*, conceptes que solament remarquen aspectes negatius i permeten que la societat continue tenint una visió esbiaixada i allunyada de la realitat. Això facilita la segregació i la vulneració constant dels drets més fonamentals com la formació, el treball o la inclusió en la societat.

Hem de reconèixer la importància que té el llenguatge utilitzat fins ara tant en els mitjans de comunicació com per part dels professionals de qualsevol àmbit, i que un canvi en el llenguatge pot generar un canvi real i efectiu en els valors socials que elimine per fi l'estigma associat. Pot resultar interessant destacar la substantivació d'alguns adjectius utilitzats comunament per a etiquetar grups de persones, com discapacitats. De fet és igual que dir cancerosos o sidosos, tanmateix a ningú se li acut utilitzar aquests dos últims termes. Per què aleshores s'utilitza discapacitats? Cal reflexionar-hi seriosament.

Per començar, la primera cosa que cal remarcar sempre és que parlem de persones; no s'ha de deixar d'utilitzar aquest primer substantiu. Després és necessari saber què volem destacar i fer-ho sense danyar la sensibilitat de cap persona. Per tant, estem segurs que en referir-nos a altres dient que són persones que valen menys (*minusvàlides*) que altres, que tenen menys capacitats (*discapacitats*) o distintes, no danyem la dignitat d'aquestes?

Discriminació de les persones amb diversitat funcional

El motiu pel qual pensem que cal una definició diferent de discapacitat és perquè s'ha comprovat que les dificultats són, tan sols, aquelles que volem veure. Quan parlem de persones amb diversitat funcional no parlem de menys capacitats, vàlua o de limitacions, sinó que fem referència al fet que hi ha una diversitat de situacions i de formes

«El paper actiu que exerceixen les persones amb diversitat funcional (discapacitat) ha permès que l'enfocament sobre el fenomen de la discapacitat tinga una òptica més objectiva, basada en l'equitat i la no-discriminació»

de funcionar. El fet es produeix igual: qui necessita anar d'un lloc a un altre ho fa amb bastó, croses, caminadors o cadira de rodes; qui s'ha de comunicar ho fa amb llengua de signes o bé amb un comunicador; qui necessita llegir ho fa amb Braille o amb ulleres d'augment o amb lupa, però el fet és que llegeix. En cas de no realitzar totes aquestes funcions, hauríem de plantejar-nos el motiu real. Per què no poden? O potser: Tenen els suports necessaris? Que potser no els ensenyaem?

La igualtat existent no ha de fer-nos ignorar, naturalment, les diferències reals. Ans al contrari, ha de tenir-les molt presents a fi que siguin tractades de manera que facen real l'equitat: és de justícia que la societat s'organitze de forma que totes les persones puguin accedir a les oportunitats que desitgen.

Podem posar exemples de com està socialment estesa la discriminació en les persones amb diversitat funcional. Així, del fet que una persona de diferent raça o religió que la majoritària, o que siga homosexual, no puga accedir a un local públic o a un treball, se'n diu discriminació. Però quan això mateix li passa a una persona amb diversitat funcional, es diu que és per causa de la seua situació de *discapacitat*. Se sobreentén socialment que si no compleixes uns estàndards físics i psíquics concrets, fixats per la societat des de temps immemorials, no pots, no tens dret a triar, has de fer només el que està pensat per a tu i els qui són com tu, encara que això vulnere la teua dignitat personal. Potser el *problema* és que ja tenim clar des de fa molt de temps quin significat donem a certes paraules com in-vàlid, minus-vàlid, dis-capacitat. Totes aquestes, i moltes més, són paraules que han intentat oferir un canvi a millor però continuen dient el mateix. No val, val menys, té menys o diferents capacitats. Amb aquestes paraules és difícil canviar el rumb del destí de moltes persones que encara es troben condemnades al que decideixen els qui es creuen amb més vàlua o millors capacitats.

El concepte de diversitat funcional

Les persones amb *diversitat funcional* pensen que la capacitat i la vàlua no tenen prefixos, motiu fonamental que fa necessari que canvie el nom. I defensen l'ús de diversitat funcional com a terme per a definir-se a elles mateixes, perquè consideren que és un concepte obert i en clau positiva.

Socialment s'entén que si les persones necessiten suport o cura han de ser tractades de manera diferent, perquè no tenen les mateixes possibilitats, capacitats i vàlua. Vegem, què és la cura? La cura és el conjunt d'activitats i l'ús de recursos per a aconseguir que la vida de cada persona estiga basada en la vigència dels drets humans. Prioritàriament, el dret a la vida en primera persona. I el suport? Els recursos i estratègies són els que promouen els interessos i causes d'individus, amb diversitat funcional o sense, que els capaciten per a accedir a la informació i les relacions els en entorns de treball i de vida integrats, i que incrementen la seua interdependència/independència, productivitat, integració en la comunitat i satisfacció. I ara pensa-hi: que potser tu no els necessites, no els uses en certs moments de la vida? Aleshores, què ens diferencia? Reflexiona-hi.

El terme *diversitat funcional* tracta de bandejar el concepte amb què es reflecteix homes i dones amb els estereotips de l'anormalitat, el dèficit, la malaltia, el dolor i una àmplia vinculació sobre aspectes negatius, irracionals i excloents. L'accidentalitat, la genètica, tant física como mental, conformen les variables d'una minoria a la qual s'ha aplicat històricament una subcategoria de drets humans i civils; drets inexistents o devaluats, alimentats per diferents interpretacions culturals, la prevalença del sentit religiós o la mal entesa solidaritat, superposats tots, sobre el dret i la igualtat que té només la majoria estadística.

El concepte *diversitat funcional* ha evolucionat durant les darreres dècades i ha passat d'un plantejament centrat en l'assistència i la recuperació de capacitats funcionals a un altre basat no solament en la igualtat (que ens agrupa a tots sense saber les necessitats de cada u), sinó en l'equitat (que té en compte les necessitats individuals per al gaudi de tothom) d'oportunitats i en la participació de les persones amb diversitat funcional en tots els aspectes de la vida.

Equitat i vida independent

Les persones amb diversitat funcional no són un grup de persones simpàtiques que poden ser acontentades abaratint-los l'entrada al cinema o amb pensions, que se'ls allunya de la inclusió de l'àmbit educatiu, laboral i social, perquè són menys vàlides o capaces. La solució ha de procedir de l'acció social, i la societat té la responsabilitat col·lectiva de realitzar les modificacions necessàries en l'entorn per facilitar-los la plena participació en totes les esferes de la vida. D'aquesta manera, totes les persones podrien optar a una vida independent, que no significa «fer tot sense cap ajuda humana externa», sinó tenir control sobre les seues vides. Aquesta filosofia no és una novetat; el filòsof alemany Kant ja deia que la capacitat és allò que tenen els éssers humans per a donar-se a si mateixos normes i assumir la pròpia vida com un projecte d'autorealització, de proposar-se objectius i metes, i tractar d'assolir-les quan ho volen fer. Tenim normes que advoquen per la promoció de l'autonomia, com la Llei

«El terme *diversitat funcional* tracta de bandejar el concepte amb què es reflecteix homes i dones amb els estereotips de l'anormalitat, el dèficit, la malaltia, el dolor i una àmplia vinculació sobre aspectes negatius, irracionals i excloents»

39/2006 de la promoció de l'autonomia i atenció de les persones en situació de dependència. Tanmateix, continuem entenent i acceptant generalment que hi ha minusvàlids/discapacitats que tenen problemes de mobilitat, sensorials, cognitius o psíquics i que necessiten una educació especial i específica, amb cures permanents, sanitàries i rehabilitadores, que s'ofereixen amb més facilitat des d'institucions dotades de professionals preparats específicament per a atendre'ls. Necessiten ajuda permanent per a poder viure perquè sols no poden. Són incapaços, especials, diferents i vulnerables, requereixen la protecció de tots. Entenem que siguen segregats des que naixen, utilitzant diferents recursos socials, impedit que la societat conega altres situacions vitals i les incorpore, per dotar-les de la normalitat anhelada. Comencen en escoles específiques i acaben en centres residencials. Com a oportunitat pretenem oferir els centres o tallers ocupacionals, que en cap cas permeten ni la inclusió social o laboral ni la independència econòmica per a optar a una altra forma de vida. Ensenyem que ells, els minusvàlids o discapacitats, necessiten ajuda, i tot això des de la visió assistencialista, basant-se en la caritat humana i la solidaritat, una cosa que, sens dubte, es pot debatre.

Encara ens basem sobretot en un model que no té res a veure amb la vida independent, amb la inclusió i l'equitat d'oportunitats. Aquestes tan sols són idees que s'utilitzen políticament en moments puntuals o en grans discursos que necessiten temes políticament correctes perquè gaudisquen de l'aprovació de les grans masses. Però quan és al col·legi del nostre fill, a la seua classe, on es matricula un company amb diversitat funcional, continuem pensant que el nostre fill no rep l'atenció que cal, que aquesta es destina a aquell xiquet o xiqueta que té problemes, i així es dona com a vàlida la percepció que el problema és d'aquest xiquet, de ningú més. Si és en el nostre àmbit laboral, com a companyensem que tindrem més feina, la que aquesta persona no puga fer. I si és a la residència, que ocupen molt de temps amb aquells que necessiten assistència.

És imperant canviar aquesta actitud. Ens hem d'adonar que hi ha moltes coses que ens uneixen. Tots som persones, tots estem vius, tots vivim al mateix món i el dret és de tots. ■

Ed Roberts i el moviment de vida independent a la universitat

El concepte de diversitat funcional ha promogut un ampli moviment social anomenat de *Vida Independent* que va començar als EUA al final dels anys seixanta, en un clima de crítica i de convulsió socials per la guerra del Vietnam en què imperaven reivindicacions de drets civils. Ed Roberts era un jove amb diversitat funcional (discapacitat) que va tenir moltes dificultats per a cursar els estudis ja que, immers en el model medicorehabilitador, pensaven que era massa minusvàlid per a estudiar, tot i que això no li va impedir perseguir la seua meta, que era estudiar Ciències Polítiques en una universitat, la Universitat de Califòrnia a Berkeley, que no era cap de les quatre accessibles destinades als veterans de la Segona Guerra Mundial. Es va allotjar dins el campus, a la zona d'infermeria, i va dedicar temps a comprovar certes similituds amb altres moviments socials que havien sorgit aleshores, com el moviment feminista o el de les persones negres, i a demostrar que l'anatomia no ha de forjar el destí. Després d'acceptar Ed, altres estudiants amb diversitat funcional van sol·licitar l'accés a aquesta universitat. L'any 1967 Roberts era ja estudiant de doctorat i, amb dotze persones més que vivien com ell a la infermeria, van crear un moviment d'ajuda entre iguals, per a les activitats de la vida diària.

Volien canviar moltes coses, entre d'altres el lloc de residència, perquè viure a la infermeria els estigmatitzava, ja que eren estudiants de dia i malalts de nit. Volien triar on viure i amb qui, com qualsevol altre estudiant, sense estar condemnats a viure en institucions. Aquest és el principi d'un gran canvi en el model social d'aquell moment que va impulsar la creació del programa d'estudiants amb discapacitat.

Aquest procés de capacitació i d'accessibilitat és el que podem anomenar apoderament. L'apoderament significa un increment de la capacitat individual per a ser més autònom i autosuficient, dependre menys de la provisió estatal de serveis, i tenir més esperit emprenedor i empènyer-se un mateix en l'escala social. També implica millorar l'accés tant als mercats com a les estructures polítiques, amb la finalitat de poder participar en la presa de decisions econòmiques i polítiques. Les persones funcionalment diverses tenen dret a pensar i a parlar per elles mateixes, sense la interferència d'altres.

Ed Roberts va demostrar tenir grans dots de lideratge i junt amb altres persones va formar el primer centre de vida independent en 1972. Durant els anys vuitanta aquest moviment va fer el salt a Europa, de primer al Regne Unit, encapçalat per John Evans. A Suècia per mitjà d'Adolf Radzka, que igualment va dur els coneixements adquirits als Estats Units al seu país d'origen. Posteriorment, el moviment es va desenvolupar també a Noruega, Alemanya i Irlanda, on avui es troba molt arrelat. Actualment es coneix als cinc continents. A Espanya, l'any 2001 es va crear la comunitat virtual en Internet del Moviment de Vida Independent. El terme *persones amb diversitat funcional* es va començar a utilitzar des del Fòrum de Vida Independent que tingué lloc al gener de 2005 i fou promogut per un grup espanyol que reclama el respecte a la dignitat integral de la persona.

J. R. Bueno
K. Villatoro

«Encara ens basem sobretot en un model que no té res a veure amb la vida independent, amb la inclusió i l'equitat d'oportunitats. Aquestes tan sols són idees que s'utilitzen políticament en moments puntuals o en grans discursos»

ACCES

EQUIPARACIÓ D'OPORTUNITATS A LA UNIVERSITAT

Celeste Asensi

Directora de la Unitat per a la Integració de Persones
amb Discapacitat. Universitat de València

Fa més de vint anys que a les aules universitàries espanyoles van començar a arribar de forma més notòria estudiants amb discapacitat, però no hi havia cap tipus de norma o llei que els emparara. La major presència d'aquests estudiants i la consideració creixent dels seus drets han desembocat en l'aparició progressiva de serveis i/o programes de suport, la prioritat del quals ha estat, i és, la *normalització* de la seua vida universitària.

Transcorreguts alguns anys des del sorgiment d'aquests serveis, hem arribat al moment actual en què el seu estatut s'ha regulat fins i tot en el pla legal. Per primera vegada, dins d'una norma general creada per regular el funcionament universitari, la Llei Orgànica de 12 d'abril del 2007, que modifica la Llei Orgànica d'Universitats de 21 de desembre de 2001, recull un article específic destinat a donar suport a les persones amb discapacitat. Aquesta llei incideix en la responsabilitat de les institucions universitàries com a organismes autònoms que han de retre comptes de la qualitat de l'educació i dels serveis que ofereixen, i que han d'actuar com a transmissors essencials de valors que promouen una societat tolerant i igualitària. En aquest sentit, la disposició addicional 24 reconeix el principi de no-discriminació i d'igualtat d'oportunitats, i assenyalava que les universitats han d'eliminar qualsevol forma de discriminació i, a més, establir mesures d'acció positives que assegurin la participació plena i efectiva en l'àmbit universitari de les persones amb discapacitat.

«Encara no hi ha una homogeneïtat entre els suports i les adaptacions que ofereixen les distintes universitats. Per això, seria oportú desenvolupar estàndards i guies de bones pràctiques»

Com a conseqüència d'això, moltes universitats van redactar nous estatuts que incloïen algun article sobre la igualtat d'oportunitats dels estudiants amb discapacitat o diversitat funcional. Tot i amb això, però, encara no hi ha una homogeneïtat entre els suports i les adaptacions que ofereixen les distintes universitats. Per això, seria oportú desenvolupar estàndards i guies de bones pràctiques en relació amb els diferents aspectes de la vida acadèmica que puguin conduir a eliminar situacions de desigualtat en estudiants amb discapacitat. Des del punt de vista de la igualtat, seria un avanç significatiu que aquests estàndards foren acceptats per totes les universitats, de manera que qualsevol estudiant amb diversitat funcional poguera tenir al seu abast els mateixos recursos i adaptacions, independentment de la institució en què ingresse.

El procés d'estandarditzar suports ha de respondre a un desafiament comú: les dificultats que troben els estudiants amb discapacitat una vegada arriben a la universitat són molt diverses en funció de les seues característiques personals. En tot cas, cal procurar que el suport ofert a cada estudiant, amb les seues necessitats concretes, ha de constituir un procés ben estructurat que

done resposta a totes les necessitats específiques que la diversitat presenta, que en tinga sempre present l'evolució i el progrés, i que no oblide cap de les parcel·les que, dins de la Universitat, puguen comportar factors de discriminació enfront de la resta dels companys.

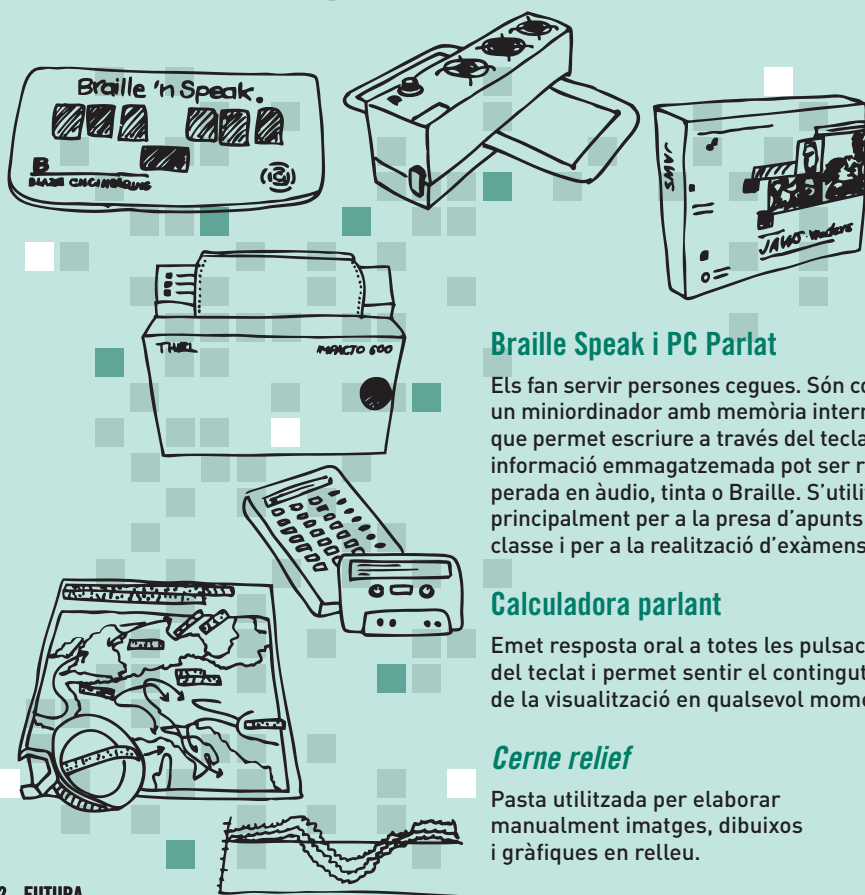
Per a exemplificar la disparitat de necessitats i respostes podem observar el següent: els estudiants amb discapacitat visual tenen com a principal barrera la dificultat d'utilitzar textos en tinta impresa, mentre que els que tenen una discapacitat auditiva poden trobar dificultats en qualsevol procés comunicatiu basat exclusivament en el llenguatge oral, essència de múltiples situacions d'ensenyament/aprenentatge. Per la seua part, els estudiants amb discapacitat motriu s'enfronten a les barres derivades de les seues dificultats per a desplaçar-se i, principalment, de mobilitat manual en molts casos. Una altra categoria està constituïda per qui presenta malalties cròniques com cardiopaties severes, trastorns epilèptics, enfermetat de Crohn..., que porten aparellades la necessitat de dilatats períodes d'absència per a rebre tractaments mèdics, dificultant el seguiment regular de les assignatures.

L'ajuda de les tecnologies

Una de les mesures clau per promoure l'equiparació d'oportunitats passa per la incorporació de tecnologies de suport. Generalment, la majoria d'universitats espanyoles fan servir productes de suport que hi ha al mercat a fi de compensar alguna limitació funcional en el cas que l'estudiantat ho sol·licite a l'inici de cada curs. En el cas de la Universitat de València, el personal del servei de suport avalua les característiques de l'usuari i emet una recomanació que acompanya la sol·licitud de l'estudiant o la estudianta. Els productes o ajudes que s'ofereixen són: emissores de FM, enregistadores, programes de reconeixement de la parla, ordinadors, *tablets* PC, bolígrafs digitals, llibretes autocopiatives, etiquetes adhesives amb ampliació de caràcters per al teclat, etiquetes adhesives per a reserva de places a les primeres files, etc.

A més de l'ús d'aquests productes, cal destacar el suport personal que a través de diferents figures ofereixen algunes universitats. La Universitat de València en particular ofereix la possibilitat de disposar d'un intèrpret de llengua de signes i, fins i tot, de personal qualificat per a determinades tasques (canvis posturals, acompanyament per utilitzar el lavabo, suport en l'alimentació, etc.). En altres casos en què no es requereixen coneixements especialitzats, resulta de gran

PRODUCTES DE SUPORT

Dymo

Escriu en Braille sobre cintes i etiquetes. És molt útil per identificar material d'estudi: cintes d'àudio, llibres, carpetes, etc.

Explorador Jaws

Producte per a accedir al sistema operatiu Microsoft Windows. Permet als usuaris cecs treballar en aquests entorns. Ofereix resposta de veu i/o en Braille.

Forns i equip per a la preparació de relleus

Equips per reproduir ràpidament còpies en relleu i en paper plastificat de qualsevol material. Els més usats són el Thermoform Brailion duplicat i el Zy-Fuse.

Impressores Braille

Es caracteritzen perquè imprimeixen en codi Braille. Mitjançant els programes oportuns es poden convertir textos de Word en format text a Braille.

Braille Speak i PC Parlat

Els fan servir persones cegues. Són com un miniordinador amb memòria interna que permet escriure a través del teclat. La informació emmagatzemada pot ser recuperada en àudio, tinta o Braille. S'utilitzen principalment per a la presa d'apunts a classe i per a la realització d'exàmens.

Calculadora parlant

Emet resposta oral a totes les pulsacions del teclat i permet sentir el contingut de la visualització en qualsevol moment.

Cerne relief

Pasta utilitzada per elaborar manualment imatges, dibuixos i gràfiques en relleu.

utilitat el suport que proporciona el personal voluntari (enregistrament en àudio d'apunts, adaptació de material, etc.).

Una altra mesura d'equiparació d'oportunitats, encara que de major controvèrsia, és la realització d'adaptacions curriculars. En les diferents fases de l'educació obligatòria hi ha la possibilitat que es facen adaptacions curriculars significatives (que afecten objectius i competències bàsiques), no significatives i fins i tot la possibilitat d'estar exempts d'alguna matèria, com pot ser el cas de les llengües estrangeres en persones amb sordesa. Això, però, no és possible a la universitat. Fins al moment, les adaptacions que s'han realitzat a les universitats espanyoles han consistit en adaptacions d'accés al currículum, és a dir: adaptar el temps de realització d'exàmens, permetre la utilització d'algun producte de suport, com un ordinador o un PC parlat, realitzar l'examen en Braille, etc.

Actualment, els canvis del model educatiu en la universitat espanyola propicien que els professionals ens plantejem encara més la nostra responsabilitat a l'hora d'orientar i/o assessorar estudiants amb diversitat funcional, pensant sempre si els camins empresos constituiran reptes fàcils o difícils de superar amb els suports necessaris, i valorant si facilitaran en un futur pròxim la inserció laboral i, en definitiva, una vida satisfactò-

«La nostra tasca professional consisteix a afavorir una igualtat d'oportunitats davant l'exigència d'adquirir les mateixes competències que es demanen a qualsevol altre estudiant»

ria. Requerirà una anàlisi més detinguda si la major part dels canvis metodològics que es plantegen amb l'espai europeu d'educació superior (EEES) comporten conseqüències diferencials o no per als estudiants amb discapacitat.

En definitiva, actualment tenim en el nostre entorn universitari normatives que emparen les persones amb diversitat funcional, per la qual cosa la nostra tasca professional consisteix a afavorir una igualtat d'oportunitats davant l'exigència d'adquirir les mateixes competències que es demanen a qualsevol altre estudiant. És un repte per a tots intentar estar a l'altura que reclama l'espai europeu d'educació superior, no sols per al cas de qualsevol estudiant, també per a les característiques peculiars que puguen plantejar-se en relació amb els estudiants amb diversitat funcional. ■

Lector òptic

Proporciona accés ràpid i senzill a textos impresos, com llibres, revistes, cartes, etc. Funciona com un escàner, verbalitzant-ne el contingut.

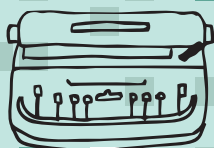

Línia Braille

Dispositiu que, connectat al PC, permet a la persona invident llegir la informació que ofereix la pantalla de l'ordinador a través d'una línia amb cèl·lules Braille on es transfereix el contingut de la pantalla, línia a línia.

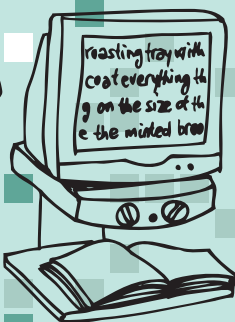
Lupa TV

Sistema d'ampliació d'imatges a través d'un monitor. Es tracta d'un equip òptic que permet a l'estudiant amb déficit visual ampliar el text que vol llegir o qualsevol objecte que vol visualitzar.

Magnetòfons i reproductors

Hi ha magnetòfons que permeten l'enregistrament a quatre pistes. Els botons estan en relleu i en Braille. Són molt utilitzats també pel col·lectiu de persones amb déficit motor que tenen dificultats a l'hora de prendre apunts. Hi ha també reproductors portàtils de llibres i lectors de discos compactes que permeten escoltar els apunts i els llibres en àudio.

Magnificador de pantalla

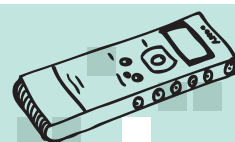
Permet ampliar el contingut de la pantalla de l'ordinador. Els més coneguts són el Magic i el Zoom-Text. El primer amplia la pantalla fins a setze vegades la seua mida original, i disposa a més d'una síntesi de veu que possibilita la lectura de qualsevol text que aparega en la pantalla. El segon, en la seua última versió, facilita la compatibilitat amb altres adaptacions tiflotècniques com el Jaws.

Màquina Perkins

Màquina d'escriure amb teclat en Braille. El principal inconvenient és el soroll que fa quan es pressiona el teclat.

Pac Mat

Anotador per a ús específic de cecs amb teclat en Braille. L'inconvenient d'aquest equip és que està dirigit a usuaris amb coneixements informàtics de nivell mitjà o avançat, familiaritzats amb l'entorn Windows i el revisor de pantalles Jaws.

Pissarres magnètiques

Permeten que el professorat pugui enviar els esquemes i les anotacions de classe per correu electrònic. És també útil per als estudiants amb deficit auditiu i/o motor.

Portavisor ONCE-PVO

Lupa digital de mà que permet ampliar imatges obtingudes per la seua cambra interna. Presenta la possibilitat d'augmentar les imatges en la llarga distància amb un zoom x2, per la qual cosa resulta útil per mirar la pissarra.

Emissores de freqüència modulada (FM)

Sistemes a través dels quals un emissor transmet el senyal sonor mitjançant ones d'alta freqüència a un receptor que es connecta per entrada d'àudio o per inducció magnètica a l'audiòfon en posició «T». És important destacar que aquest equip no substitueix l'audiòfon. La distància ideal d'ús està entre els 5 i 8 metres; així, la persona amb deficit auditiu pot ajudar-se també de la lectura labiofacial. L'abast pot arribar als 20 metres aproximadament.

Bucles o anelles magnètiques

Permeten que la font sonora es converteixi en magnètica i així els estudiants, a través de l'opció «T» dels audiòfons, poden rebre la informació enviada. A causa del seu elevat cost, únicament és aconsellable i rendible instal·lar-les en espais col·lectius, com sales d'actes o sales de conferències.

Xat i webcam

En cas d'urgència, l'única forma de comunicació directa i momentània és per via telefònica utilitzant el servei d'interprets de LSE (llengua de signes espanyola). Una alternativa consisteix a contactar per SMS, però els missatges són molt curts i alenteixen la comunicació. Una possible solució seria la comunicació per xat, que pot anar acompanyat d'una webcam i que ofereix la possibilitat de comunicar-se mitjançant la LSE.

Carcasses per al teclat

Protector de teclat que serveix per evitar que l'usuari amb problemes de coordinació preme diferents tecles de l'ordinador al mateix temps sense voler.

Emuladors de ratolí

El disseny dels ratolins adaptats permeten que els usen persones amb mobilitat reduïda. Poden ser de bola, de pols o de joystick. Aquests dispositius substitueixen el ratolí convencional i destaquen per exigir poca precisió a nivell motor.

Ordinador portàtil

Els estudiants invidents o amb discapacitat motora el fan servir cada vegada més per a la realització dels exàmens.

Tablet PC

L'usen cada vegada més els estudiants amb discapacitat motriu perquè és un poc més lleuger que un ordinador portàtil i la pantalla tàctil facilita l'escriptura.

Bolígraf digital

Cada vegada es més usat per prendre apunts que posteriorment es poden editar, guardar i exportar.

Programa de reconeixement de veu

Serveix per escriure i comandar el programari de Windows amb la veu. Reemplaça totalment o parcial l'ús del teclat i del ratolí. Un dels més coneguts és el Dragon Naturally Speaking.

Reposabraços

La finalitat d'aquest instrument és que l'usuari amb distonia o ectropi espàstic pugui tenir els braços en repòs i treballar així a l'ordinador més còmodament.

Llibretes autocopiatives

Mitjançant el seu sistema de calc permeten que els companys de classe dels estudiants amb deficit visual els facilitin els apunts: anotacions de pissarra, transparències, diapositives, etc. Aquest recurs permet també facilitar els apunts als estudiants amb deficit motor i solucionar el problema de l'atenció dividida de les persones sordes, ja que mentre un company/a pren els apunts, poden seguir les explicacions mitjançant la labiolectura o veient l'ILSE (intèrpret de llengua de signes espanyola).

Adhesius per a la reserva de les primeres files

Permeten que els estudiants amb deficit visual puguin seure prop del professorat i aprofitar així les restes de visió que tenen. També permeten que les persones sordes facen ús de la lectura labiofacial i que els estudiants amb deficit motor reserven taula o cadira adaptada a la seua discapacitat.

Adhesius per a la visualització del teclat de l'ordinador

Faciliten el reconeixement del teclat al col·lectiu de persones amb deficit visual. Es presenten amb fons negre i lletres blanques o al revés.

FUTURA

Revista de divulgació educativa

REVISTA DE DIVULGACIÓ EDUCATIVA DE

Edició electrònica
www.uv.es/revistafutura

Edició en paper gratuïta
revista.futura@uv.es

VNIVERSITAT
DE VALÈNCIA

RADIOGRAFIA ACTUAL DE L'ALUMNAT AMB DISCAPACITAT A LA UNIVERSITAT DE VALÈNCIA

Raquel Borrell

Tècnica de la Unitat per a la Integració
de Persones amb Discapacitat.
Universitat de València

Tot i que els darrers anys el nombre d'alumnes amb discapacitat que es matricula a les universitats espanyoles ha augmentat considerablement, l'accés encara continua sent reduït tal com publica el *Llibre blanc sobre universitat i discapacitat* (2007), en el qual s'indica que només en representaven el 0,5% de l'alumnat. Una de les principals raons de l'escàs percentatge actual és el precoç abandonament dels estudis per part d'aquests estudiants en els ensenyaments de règim obligatori.

La creació de normatives i polítiques per a la integració de les persones amb discapacitat en l'àmbit educatiu i, amb aquestes, l'aparició al llarg dels anys 90 de serveis i programes d'atenció a estudiants universitaris amb discapacitat, ha contribuït a la progressiva inclusió d'aquest col·lectiu en l'ensenyament superior, encara que n'hi ha una gran heterogeneïtat a l'hora d'estendre l'atenció a l'alumnat per part de les distintes universitats, tot i compartir el mateix objectiu: garantir el principi d'igualtat d'oportunitats. En ple segle XXI gairebé totes les universitats espanyoles disposen de serveis d'atenció el model d'actuació dels quals és, tanmateix, diferent. El repte ara és unificar criteris i procediments.

A la Universitat de València és la Unitat per a la Integració de Persones amb Discapacitat (UPD), situada a la Facultat de Psicologia, la que ofereix respostes a les necessitats dels estudiants. Està constituïda per un equip multidisciplinari que atén els usuaris a través de cinc programes: Assessorament Psicoeducatiu, Equiparació d'Oportunitats, Atenció al PDI, Sensibilització, Formació i Voluntariat i Accessibilitat Universal. Des de la seua creació ha canviat successivament de nom, localització i dependència de distintes vicerectorats, però ha

conservat intacta la seua filosofia: la no-discriminació, ni positiva ni negativa, de l'estudiant amb discapacitat.

Poden fer ús d'aquest servei els estudiants amb necessitats educatives especials derivades d'una condició de discapacitat que disposen de certificat oficial reconegut igual o superior al 33%, així com també el personal docent i investigador (PDI) i el personal d'administració i serveis (PAS) en contacte amb aquests estudiants. A més, des de l'any 2008, hi ha un reglament per atendre el PDI amb certificat de discapacitat superior al 33%.

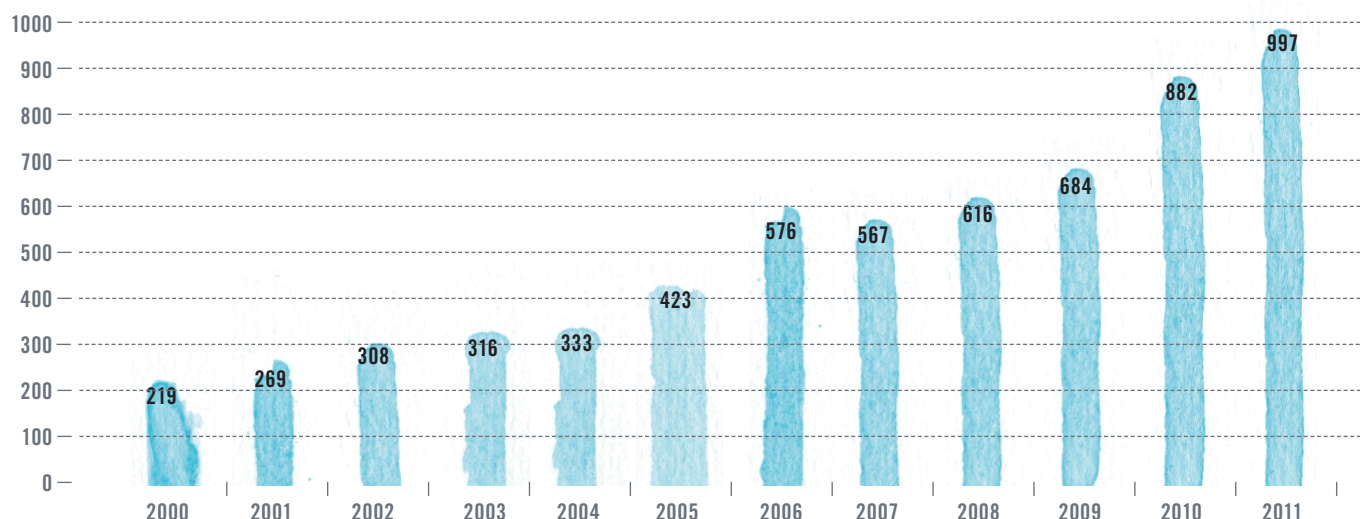
Algunes dades

Durant el curs 2010-2011 hi havia 997 estudiants amb alguna discapacitat matriculats en la Universitat de València tant en els títols de grau, màster i doctorat com en les diplomatures i llicenciatures, ja en procés d'extinció, en algun dels tres campus de la Universitat, que són per tant usuaris de la UPD. El nombre d'aquest col·lectiu d'estudiants gairebé s'ha quadruplicat els darrers 10 anys gràcies a l'esforç dels professionals que ens precedeixen en secundària. Pel que fa al repartiment per gènere de l'alumnat amb discapacitat matriculat, n'hi ha un 55% de dones i un 45% d'homes, cosa que fa que no es puga parlar d'una diferència significativa amb la resta d'estudiants, ja que els darrers anys és més gran el nombre d'alumnes egressades en les distintes titulacions de la Universitat de València. La classificació dels tipus de discapacitat que presentem respon a criteris interns de la UPD: (vegeu el quadre de tipus de discapacitat).

El col·lectiu principal d'alumnat amb discapacitat està constituït pel grup «Altres», cosa que demostra que l'arribada progressiva d'estudiants amb trastorns mentals i malalties cròniques a la universitat és un reflex del que

EVOLUCIÓ PER ANYS DEL NOMBRE D'ESTUDIANTS AMB DISCAPACITAT MATRICULATS EN LA UNIVERSITAT DE VALÈNCIA

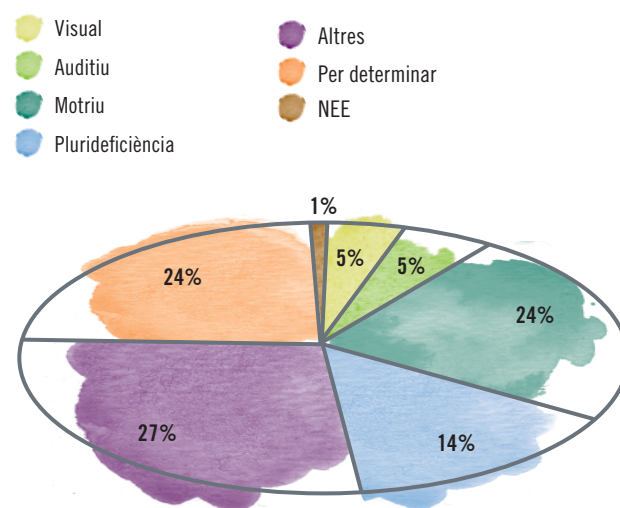
Font: Unitat per a la Integració de Persones amb Discapacitat. Universitat de València

passa en la societat. La distribució d'estudiants amb discapacitat en l'oferta acadèmica de la Universitat de València no difereix gaire de la titulació elegida pels estudiants en general. Els estudis de la branca de Ciències Socials (48%) són els que tenen més estudiants amb discapacitat, seguits dels de la branca de Ciències de la Salut (30%). Respecte de la localització, trobem que el 52% estudia al campus de Blasco Ibáñez, el 39% al dels Tarongers i el 9% al de Burjassot. Tanmateix, les titulacions amb més estudiants amb discapacitat a les aules són Magisteri i Dret, que acullen gairebé una quarta part de tots els estudiants amb discapacitat matriculats (totes dues titulacions s'imparteixen al campus dels Tarongers). Al campus de Blasco Ibáñez, la facultat amb un nombre més gran d'alumnes amb discapacitat és Medicina, seguida de Psicologia i Filologia. Al campus de Burjassot, la facultat que més estudiants amb discapacitat té és la de Farmàcia. La Universitat de València se situa en segona posició a escala estatal, per darrere de la UNED, i es col·loca al capdavant respecte de les universitats espanyoles si parlem d'ensenyaments obligatoris de caràcter presencial. Amb això es demostra que cada any són més els estudiants amb discapacitat que troben a la universitat presencial una resposta efectiva a les seues necessitats específiques. ■

DISTRIBUCIÓ PER TIPUS DE DISCAPACITAT DE L'ALUMNAT MATRICULAT EN LA UNIVERSITAT DE VALÈNCIA

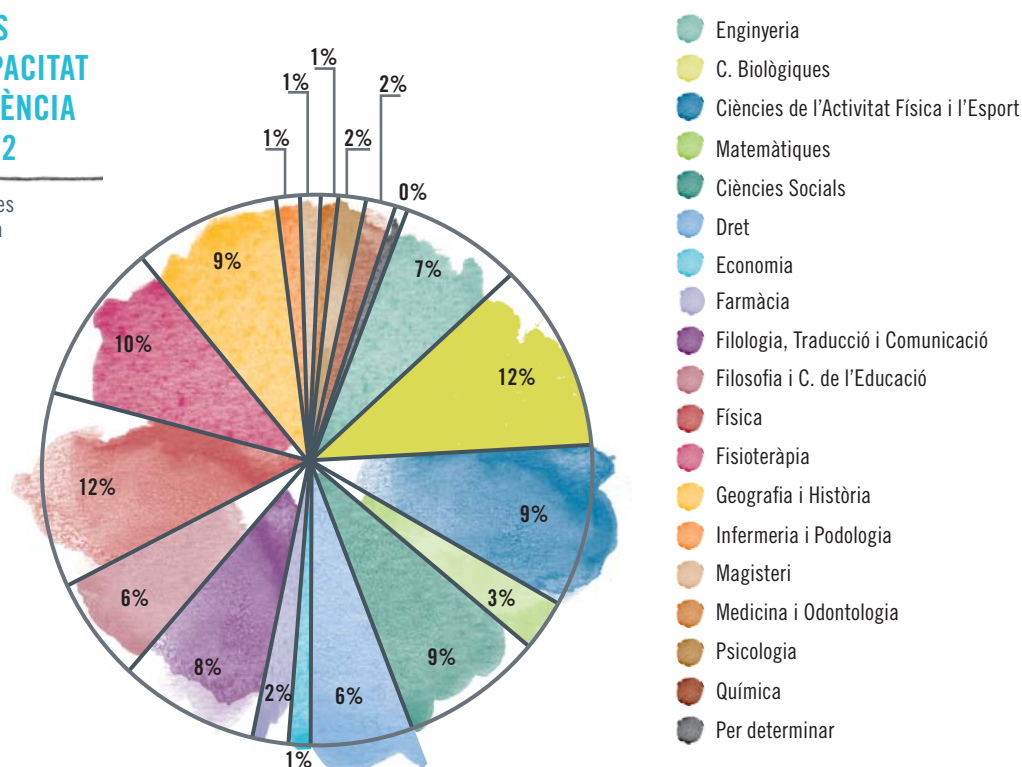
Font: Unitat per a la Integració de Persones amb Discapacitat. Universitat de València

«En ple segle XXI gairebé totes les universitats espanyoles disposen de serveis d'atenció el model d'actuació dels quals és, tanmateix, diferent. El repte ara és unificar criteris i procediments»

DISTRIBUCIÓ PER CENTRES DE L'ALUMNAT AMB DISCAPACITAT EN LA UNIVERSITAT DE VALÈNCIA DURANT EL CURS 2011-2012

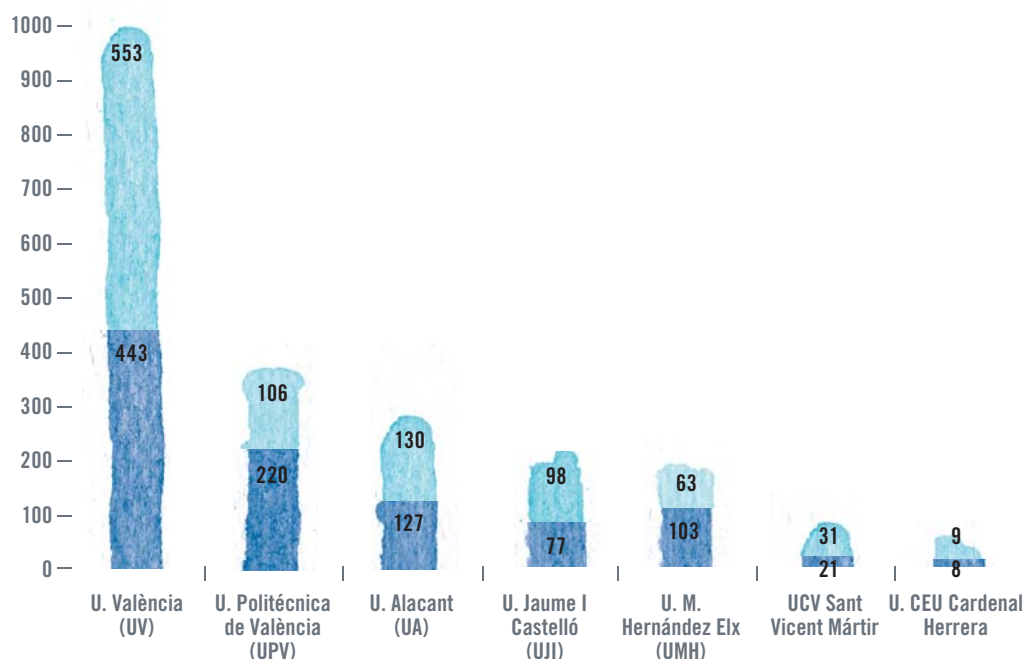
Font: Unitat per a la Integració de Persones amb Discapacitat. Universitat de València

NOMBRE D'ESTUDIANTS AMB DISCAPACITAT EN LES UNIVERSITATS VALENCIANES

Font: Unitat per a la Integració de Persones amb Discapacitat. Universitat de València, a partir de les dades subministrades per les universitats.

● Dones
● Homes

TIPOLOGIA DE LA DISCAPACITAT

Discapacitat visual. Persones amb pèrdua total o parcial de la visió: glaucoma, retinosi pigmentària, nistagmes, pèrdua del camp visual, cataractes, etc.

Discapacitat auditiva. Abraça un continu des de la sordesa profunda fins a la hipoacúsia lleu.

Discapacitat motora. A aquest grup pertanyen persones amb traumatismes cranioencefàlics, paràlisi cerebral,

espina bífida o malalties medul·lars degeneratives, distròfies musculars, tetraplegies, paraplegies, miopaties, absència de membres inferiors o superiors, escoliosi, etc.

Plurideficiència. Es refereix a la limitació en diverses i diferents àrees del desenvolupament.

Altres. Grup heterogeni que aplega des de malalties cròniques, com diabetis o

colitis ulcerosa, fins a trastorns mentals, com trastorns de la conducta alimentària, de l'estat d'ànim, esquizofrènia, etc.

NEE. Estudiants sense grau de discapacitat reconegut encara o amb discapacitats transitòries.

Per determinar. Estudiants que no pertanyen a cap dels grups anteriors perquè no han comunicat el seu tipus de discapacitat.

De l'ensenyament secundari a la universitat

Vicenta Ávila

Departament de Psicologia Evolutiva
i de l'Educació. Universitat de València

És llarga l'experiència que té l'ensenyament obligatori en l'atenció educativa d'alumnes amb discapacitat. Des dels anys 80 la incorporació d'aquests estudiants als centres escolars ha anat creixent i amb aquesta la situació d'inclusió que en l'actualitat vivim i que s'ha fet extensible a tots els nivells educatius. Exemples com el Congrés Internacional sobre Estratègies Didàctiques Inclusives (UJI, desembre 2011), on es va reflexionar sobre la inclusió i se'n van mostrar experiències, demostren l'interès que suscita l'atenció educativa de l'alumnat amb discapacitat.

Aquesta dilatada experiència als centres escolars ha fet que hi haja molta legislació, que els centres de primària disposen de múltiples recursos de suport, com personal especialista (psicòlegs, fisioterapeutes, mestres especialistes en pedagogia terapèutica; mestres especialistes en audició i llenguatge) o la possibilitat de realitzar adaptacions curriculars individualitzades (ACI) adequades a les necessitats educatives. Aquestes adaptacions poden ser significatives (gràcies a les quals l'estudiantat pot cobrir o no els objectius del currículum oficial) o no significatives

(bàsicament adaptacions d'accés al currículum, entre les quals es podrien citar les ajudes tècniques).

En passar a secundària l'estudiantat disposa d'un informe elaborat pels especialistes del centre de referència i s'hi continuen realitzant les adaptacions oportunes i oferint els productes de suport que faciliten la seua estada als instituts. Però, a mesura que s'avança des de l'ensenyament obligatori al no obligatori, les mesures d'atenció a la diversitat canvien, s'arriba a l'atenció en programes de formació específics adaptats a les necessitats d'alguns col·lectius o es realitzen adaptacions curriculars no significatives, on es pot comptar amb mesures de discriminació positiva, però no amb l'eliminació d'objectius i competències propis de nivells educatius no obligatoris. Aquest tipus de mesures han arribat a la Universitat i s'han vist reflectides tant en les normes que regulen les condicions d'accés, com en l'Estatut de l'Estudiant Universitari, o en el Reglament sobre l'Atenció Acadèmica a Estudiants amb discapacitat aprovat pel Consell de Govern de la Universitat de València en juliol de 2010.

«Qualsevol adaptació que es faci dins de les aules s'ha de dirigir a aconseguir l'equiparació d'oportunitats, des de la discriminació positiva i amb la utilització dels serveis de suport amb què compte»

Però, com arriben els alumnes a la Universitat?

No s'ha d'oblidar que l'elecció d'estudis universitaris comença molt abans que l'alumnat arribi a realitzar la prova d'accés. En alguns casos els professionals, en totes les institucions escolars, ens deixem enlluernar pel «coratge», les «ganes»... que mostra un alumne, i oblidem les seues vertaderes competències acadèmiques, socials i professionals. Per tant, l'assessorament vocacional es fa imprescindible en els centres de secundària i s'ha de centrar en la intervenció en els tres àmbits que s'arreglen en el procés d'assessorament: individual (coneixent els interessos, les aptituds i les motivacions dels estudiants), familiar (tractant d'inculcar actituds positives i realistes respecte a les possibilitats i limitacions dels seus membres) i social (centrat a aconseguir competències socials i coneixement de recursos, fonamentals en el suport d'estudiants amb discapacitat).

«L'assessorament vocacional des de l'ensenyament secundari és fonamental per a la inserció dels estudiants amb discapacitat»

Obviar algun d'aquests àmbits, sobrevalorant o infra-valorant les possibilitats dels alumnes, de la família o del context social, pot portar a un mal enteniment de la discriminació positiva i realitzar eleccions vocacionals irrealistes que poden influir en aspectes emocionals, que es plasmen en el descens de l'autoestima i la possible insatisfacció personal, escolar i laboral.

Per tant, el Departament d'Orientació dels centres de secundària té un paper fonamental ja que, a més de participar en l'atenció educativa de l'alumnat amb discapacitat, té una tasca clau en l'assessorament personal i vocacional, l'eix fonamental del qual s'ha de centrar en l'adquisició d'habilitats, personals, socials i escolars, que ajuden a afrontar l'ensenyament no obligatori o la inserció al món laboral.

Des de la Universitat s'incorporen accions d'atenció educativa que garanteixen la igualtat d'oportunitats a través de distints serveis, tant centrats en l'accés a la universitat de la mà de la Delegació per a la Incorporació a la Universitat de València, com els que presta la Unitat per a la Integració de Persones amb Discapacitat, que centra la seua tasca en l'assessorament educatiu i personal a l'estudiantat i al professorat.

El professorat universitari s'enfronta en els últims anys a reptes procedents tant de canvis socials, amb la universalització de l'ensenyament superior i l'increment del nombre d'estudiants amb discapacitat a les aules, com del canvi de model educatiu que el pla de Bolonya representa, amb la incidència en la formació en competències professionals i no en la mera transmissió de coneixements. Per tant, els serveis de suport que ofereix la Universitat no són només utilitzats pels estudiants amb discapacitat, sinó també pel professorat.

Però, s'ha d'oferir la universitat només a aquells alumnes que poden assolir les competències professionals dels títols que imparteix? O ha d'oferir també un altre tipus de programes formatius que milloren el desenvolupament personal dels qui no busquen en la universitat una finalitat professionalitzant?

Com a centre de formació professional especialitzada, la universitat no pot ni ha de disminuir la formació en competències professionals dels seus títols. Per tant, qualsevol adaptació que es faça dins de les aules s'ha de dirigir a aconseguir l'equiparació d'oportunitats, des de la discriminació positiva i amb la utilització dels serveis de suport amb què compte. Però, a més, no ha d'oblidar el seu paper com a entitat oberta a la societat i transmissora de saber. En aquesta línia, la Universitat de València té propostes com La Nau Gran (programa formatiu sense validesa laboral) que pretén el desenvolupament personal del col·lectiu de persones majors de 55 anys. Aquest tipus de programes, o altres de similars, podrien ser d'utilitat per a persones, com algunes amb discapacitat, per a les quals no seria possible l'adquisició de les competències professionals que els títols universitaris demanen (encara que ho aconseguiren en un altre tipus de centres formatius), però que veurien cobertes necessitats socials bàsiques com unes relacions interpersonals adequades, exercir diversos rols i assolir una formació de qualitat que suposa una via de desenvolupament personal no destinada a l'exercici professional.

En resum, podem concloure que la llarga experiència i el bon treball dels professionals en nivells d'ensenyament no obligatori, ha portat a l'increment en el nombre d'alumnes amb discapacitat que pot accedir a la universitat. Però, cada vegada més, l'assessorament vocacional des de l'ensenyament secundari és fonamental per a la inserció dels estudiants amb discapacitat. Així, les mesures de discriminació positiva, les adaptacions d'accés al currículum i els serveis de suport que, des del context universitari, es plantegen, han de ser usats de manera adequada i dirigits a aconseguir que els futurs professionals tinguin les competències que la societat demana dels egressats universitaris, independentment de les seues habilitats funcionals. Aquest plantejament no està en detriment d'acostar plans formatius, en els quals l'alumnat pugua assolir un bagatge de coneixements (no de competències) en àrees del seu interès que els permeten un desenvolupament personal satisfactori. ■

Mesures d'igualtat en les proves d'accés a la universitat

Ma. José Lorente

Coordinadora de les Proves d'Accés. Delegació per a la Incorporació. Universitat de València

El Reial Decret 1892/2008, de 14 de novembre pel qual es regulen les condicions per a l'accés als ensenyaments universitaris oficials de grau i els procediments d'admissió a les universitats públiques espanyoles estableix, en l'article 19, l'atenció en les proves d'accés a la universitat als estudiants que presenten algun tipus de discapacitat. Segons aquest decret «*les comissions organitzadores, d'acord amb la regulació específica de la prova d'accés que establisquen les administracions educatives a cada comunitat autònoma, determinaran les mesures oportunes que garantisquen que els estudiants que presenten algun tipus de discapacitat puguin realitzar tant la fase general com l'específica en les degudes condicions d'igualtat. En la convocatòria de la prova s'indica expressament aquesta possibilitat*».

En el cas de la Comunitat Valenciana és la Comissió Gestora dels Processos d'Accés i Preinscripció, com a responsable de l'organització de les proves d'accés a la universitat, la que ha de garantir que els estudiants que presenten algun tipus de discapacitat puguin realitzar les proves en les degudes condicions d'igualtat. Aquesta Comissió va aprovar, el 17 de febrer de 2011, un procediment de gestió comuna a les cinc universitats públiques del sistema universitari valencià per a l'adaptació de mesures específiques en les proves d'accés a la universitat.

Cada universitat –en el nostre cas, la Universitat de València– haurà de sol·licitar als centres de secundària que té adscrits la informació sobre els estudiants amb algun tipus de discapacitat i que necessiten adaptacions

específiques per a realitzar les PAU. Els centres enviaran la informació sol·licitada, en el termini establert, al Servei d'Estudiants de la Universitat.

Quins estudiants poden necessitar adaptacions específiques en les PAU?

- Els estudiants amb un grau de discapacitat igual o superior al 33%, valorat i reconegut per l'organisme oficial competent.
- Estudiants amb malalties temporals o cròniques que els impedisquen la realització normal de les proves. És un requisit imprescindible l'aportació prèvia de la documentació acreditativa actualitzada.

Qui trameta la sol·licitud?

- La direcció del centre de secundària.
- Les entitats específiques dedicades a millorar la qualitat de vida i el desenvolupament personal i educatiu de persones amb algun tipus de discapacitat: ONCE, FESORD, ASPES i altres.

Quin tipus d'adaptacions es poden realitzar?

- Adaptació d'un espai físic específic: aula d'incidències.
- Adaptació de temps.
- Adaptació del format d'examen (mida de la lletra, sistema Braille, sistemes alternatius de comunicació, etc.).
- Suport tècnic (lupa, ordinador, mobiliari adaptat, etc.).
- Personal de suport (Unitat per a la Integració de Persones amb Discapacitat).

Procediment

- El centre, a través del departament d'orientació, enviarà a la Universitat, en el termini establert, un informe sobre les adaptacions curriculars cursades en el batxillerat per l'estudiant/a i sol·licitarà la proposta d'adaptació en les PAU.
- És imprescindible adjuntar, en el moment de la sol·licitud, la documentació que acredite la condició d'excepcionalitat (certificat de discapacitat, informe mèdic, psicològic, etc.).
- Els tècnics de la Universitat podran sol·licitar, si ho consideren necessari, informació addicional a l'estudiant/a, al centre, als òrgans competents de les administracions educatives, etc.
- La Unitat per a la Integració de Persones amb Discapacitat (UPD), en funció de tot això anterior, valorarà i determinarà les adaptacions necessàries en cada cas.
- La Comissió Gestora dels Processos d'Accés i Preinscripció, com a organisme responsable de les PAU, resoldrà sobre les adaptacions valorades i proposades a cada universitat.

Per a l'admissió a la universitat hi ha reserva de places per a estudiants amb discapacitat?

Efectivament, hi ha reserva de places per a estudiants amb discapacitat en els processos d'admissió a les universitats públiques espanyoles. El RD 1892/2008, de 14 de novembre, en el seu article 51, estableix que «es reservarà un 5% de les places disponibles per a estudiants que tinguin

«Cada universitat –en el nostre cas, la Universitat de València– haurà de sol·licitar als centres de secundària que té adscrits la informació sobre els estudiants amb algun tipus de discapacitat i que necessiten adaptacions específiques per a realitzar les PAU»

reconegut un grau de discapacitat igual o superior al 33%, així com per als estudiants amb necessitats educatives especials permanents associades a circumstàncies personals de discapacitat, que durant la seua escolarització anterior hagen precisat de recursos i suports per a la seua plena normalització educativa».

El certificat, dictamen o procediment de valoració de les minusvalideses serà realitzat per l'òrgan competent de cada comunitat autònoma de procedència de l'interessat.

En cas que el 5% de places de reserva no siga cobert per estudiants amb discapacitat en la fase ordinària, les universitats podran oferir places –fins a completar aquest 5%– perquè accedisquen els estudiants amb discapacitat que participen en la fase extraordinària. ■

La inserció laboral dels titulats amb algun tipus de discapacitat

Esperanza Rocabert

Professora del Departament de Psicologia Evolutiva i de l'Educació.
Universitat de València

**«En temps de crisi com els que vivim,
es fa més imprescindible que mai
procurar que les desigualtats
no s'incrementen en un col·lectiu
de població com aquest»**

Darrerament, al nostre país, s'ha produït un gran avanç en la formació de les persones amb alguna mena de discapacitat. L'accés, en nombre com més va més gran, d'aquest tipus d'estudiants universitaris a les nostres aules és un signe d'integració, fruit de la important feina feta pels diferents professionals de l'educació. El fet d'aconseguir que una persona amb discapacitat pense seriosament a exercir una professió és resultat de la intervenció amb caires d'inclusió que la societat espanyola en conjunt ha anat imposant. L'accés a la universitat permet adquirir una formació en competències professionals que facilita la possibilitat d'assolir altes aspiracions laborals. El repte en aquests moments rau no solament a assolir la formació, sinó a possibilitar, amb els suports necessaris, la plena inserció laboral en igualtat de condicions.

En temps de crisi com els que vivim, es fa més imprescindible que mai procurar que les desigualtats no s'incrementen en un col·lectiu de població com aquest. La universitat, si vol adquirir el segell de servei públic d'excel·lència, ha de preveure quines barreres o obstacles condicionen la inserció de l'alumnat amb alguna discapacitat i anticipar-s'hi per eliminar o, si més no, minorar les dificultats que aquest tipus d'egressats solen tenir en el seu trànsit a la vida laboral. Què pot fer, però, una institució com la universitat per assolir-ho? Són diversos els fronts que cal tenir en compte. Si observem el diagrama dels factors que afecten a l'hora d'obtenir una feina, comprovem com la majoria són comuns a qualsevol persona, encara que ineludiblement cal considerar la influència que la discapacitat pot tenir sobre l'exercici professional. Si l'assessorament vocacional al llarg de l'ensenyament secundari s'ha fet adequadament, molts dels factors de tipus intrínsec hauran estat ja considerats. En aquest sentit, els diferents serveis que posseeix la Universitat de València: Unitat per a la Integració de Persones amb Discapacitat (UPD), Observatori d'Inserció Professional i Assessorament Laboral (OPAL), Servei d'Informació i Dinamització (SeDi), etc., s'haurien de centrar especialment en els factors extrínsecs i institucionals.

Variables que influeixen

FACTORS EXTRÍNSECS

Mobilitat laboral
Nivell de formació
Adequació del nivell de formació
Capacitat per al treball autònom
Capacitat empresarial
Accés a la formació
Coneixements adequats per a la cerca d'ocupacions
Recursos financers suficients per portar una vida digna i poder buscar ocupació
Capacitat d'obtenir ajuda per buscar ocupació si es té algun tipus de discapacitat

FACTORS INTRÍNSECS

Situació familiar
Rang d'edat
Habilitats socials
Extensió de la xarxa social
Estatut econòmic, social i cultural
Capacitat intel·lectual
Capacitació
Pertinença a algun col·lectiu desafavorit
Visió global
Pragmatisme
Iniciativa
Capacitat d'adaptació
Voluntat, perseverança, tenacitat
Motivació
Disposició a assumir distintes feines

¹ García, C. (2011), «Plan de mejora de la empleabilidad», Jornadas de mejora de la empleabilidad, febrero, Palacio del Marqués de Beniel, Vélez-Málaga.

en l'ocupabilitat (García, 2011)¹

FACTORS INSTITUCIONALS

Ajudes i subvencions
Intermediació laboral
Agilitat dels tràmits administratius
Coordinació de les administracions
Oferta formativa i adequació
Qualitat de l'ensenyament
Normativa que afecte el mercat laboral
Disponibilitat pressupostària (local, regional i nacional)
Accés a la informació adequada per realitzar l'oportuna presa de decisions
Mesures per dinamitzar sectors econòmics
Control i seguiment de les persones que busquen ocupació

ENTORN GEOGRÀFIC I ECONÒMIC

Conjuntura
Estructura econòmica (sectors econòmics)
Nivell d'activitat econòmica
Grau de maduració del sector
Tipologia de la demanda de feina per part de les empreses
Accés al finançament
Estructura poblacional local (piràmide)
Localització i recursos naturals i no naturals (industrials, agrícoles...)
Nivell de renda de la població
Recursos humans de la regió
Història i cultura de la regió
Recursos per a la formació de les empreses
Disposició a assumir distintes feines

«Els serveis d'assessorament haurien de treballar paral·lelament amb les empreses en la difusió del que comporta cada tipus de discapacitat i les possibles adaptacions»

«La universitat, a més de preparar en competències que milloren l'ocupabilitat, ha de garantir la igualtat d'oportunitats, adoptant, quan s'escaiga, mesures de discriminació positiva»

Es fa necessària una planificació de la inserció laboral d'aquests universitaris al més aviat possible. Els experts indiquen que una bona inserció comença amb la tria d'un pràcticum adequat. Així, recomanen un assessorament en aquesta tria que ajude a escollir una formació pràctica coherent en empreses, serveis o altres organismes. Això implica treballar no solament el camp dels interessos professionals de l'estudiantat, sinó també una anàlisi detallada de quines són les seues potencialitats i limitacions, incloses les que aporta la seua discapacitat, per poder escollir amb maduresa el pràcticum i l'especialització professional més d'acord amb les seues característiques. Els serveis d'assessorament haurien de treballar paral·lelament amb les empreses en la difusió del que comporta cada tipus de discapacitat i les possibles adaptacions que es requereixen en el lloc de treball perquè els estudiants puguin posar en marxa les seues competències professionals en aquest període de formació més pràctica. Escollir un bon pràcticum suposa assolir un doble objectiu: desenvolupar competències professionals en un àmbit laboral de preferència i difondre en el món laboral els beneficis que comporta la contractació i les possibilitats que aporten aquest tipus d'estudiants, i no solament les seues limitacions.

En aquest sentit, ens sembla una bona iniciativa la signatura de convenis amb l'objectiu d'assolir la inserció professional de les persones amb discapacitat en diferents sectors, a través de pràctiques formatives que faciliten posteriorment la seua incorporació al món laboral, com la que va realitzar la Fundació Antena 3 i la Universitat Politècnica de Catalunya en l'àmbit audiovisual. Atesa la importància de la formació especialitzada, s'han de destacar les estratègies que la Fundació ONCE i FSC Inserta, entitat per a la formació i

l'ocupació de la Fundació ONCE, duen a terme en facilitar l'accés a formació de postgrau d'universitaris amb discapacitat, formació que requereix una inversió econòmica no sempre a l'abast de tothom. Així, s'hi destinen els recursos necessaris, dipositant la confiança en escoles i centres de reconegut prestigi que, a més de respondre a les expectatives acadèmiques, col·laboren a facilitar pràctiques i a la recerca d'ocupació.

D'altra banda, intervencions específiques d'assessorament professional, dirigides a la millora de l'ocupabilitat d'estudiants amb algun tipus de discapacitat, com la que du a terme la Universitat de València en impulsar la signatura d'un conveni amb la Fundació ADECCO i Bancaixa, és un exemple clar de per on poden anar les línies de millora de la inserció laboral. El resultat és la posada en marxa d'un Servei d'Orientació i Intermediació Laboral per a Universitaris amb Discapacitat (SOILD), servei realitzat en col·laboració amb la Unitat per a la Integració de Persones amb Discapacitat (UPD) de la Universitat. Entre les tasques que ofereix aquest servei als usuaris hi ha les següents: entrevistes personals adequades a cada tipus de discapacitat, orientació laboral, entrevista de selecció per competències, avaluació, gestió d'ofertes, visites a empreses susceptibles de contractació, anàlisis de llocs de treball, elaboració d'informes individuals i seguiment per garantir l'adequació entre el lloc de treball i la persona que el deté. Aquest servei, present des del 2009, ha facilitat a joves egressats amb discapacitat, tant entrevistes de feina i la seua posterior inserció laboral, com l'accés a beques de formació per millorar les seues competències.

Són d'interès especial les actuacions encaminades a preparar i facilitar projectes empresarials i autoocupació promogudes per persones amb discapacitat, com la que ha impulsat l'acord entre MicroBank i l'ONCE, que finança amb microcrèdits de fins a 25.000 euros aquesta mena de projectes.

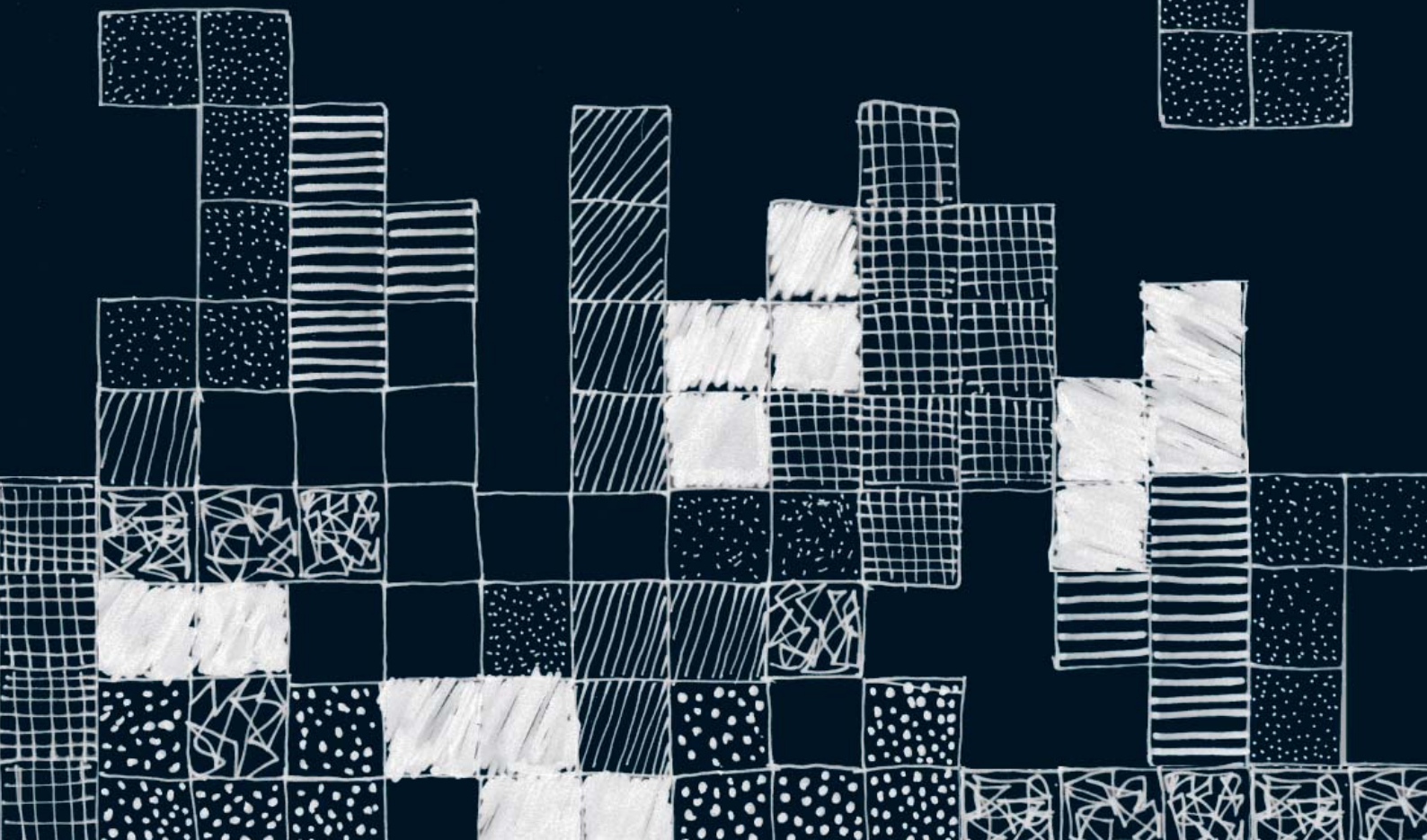
En definitiva, la universitat, a més de preparar en competències que milloren l'ocupabilitat, ha de garantir la igualtat d'oportunitats, adoptant, quan s'escaiga, mesures de discriminació positiva per aconseguir la inclusió d'aquestes persones en el món laboral, i fent conèixer a la societat quina és la veritable realitat d'aquests estudiants. ■

En permanent construcció

Amb cinc segles d'història, la Universitat de València aplega els seus estudiants i personal en tres campus i una extensió universitària a Ontinyent, a més de diversos edificis històrics. La seua magnitud fa que no siga fàcil adequar els espais segons les normatives vigents per a aquelles persones que tenen algun tipus de discapacitat. D'altra banda, la Unitat per a la Integració de Persones amb Discapacitat recull vora un miler de persones censades que requereixen una atenció específica. Tenint en compte aquests paràmetres, hem volgut preguntar a diversos responsables de la Universitat quina és la situació actual del col·lectiu de persones amb discapacitat i quines millores s'haurien de dur a terme per aconseguir la igualtat d'oportunitats i una millor integració.

Què cal canviar en els espais universitaris perquè els estudiants amb discapacitat puguin viure i moure's de manera independent pels campus?

Clara Martínez

Vicerectora de Sostenibilitat i Infraestructures

De fa 20 anys, la Universitat de València aposta per l'accessibilitat com un mitjà de garantir que totes les persones puguin ser-ne part activa. Així, s'ha treballat perquè les persones amb discapacitat puguin accedir a tots els espais que conformen la Universitat: campus, facultats, aules, biblioteques.

Aquest Vicerectorat actua a nivell macro, cosa que implica grans intervencions i infraestructures. En aquesta línia, la Universitat ha realitzat una gran inversió al llarg dels anys; podríem dir-ne que una gran part dels edificis són accessibles, si considerem que majoritàriament permeten l'accés a les seues instal·lacions a persones amb mobilitat reduïda. Això ha portat que, des d'un inici, siguem una de les universitats espanyoles amb una major quantitat d'estudiants amb discapacitat. Aquest fet és més significatiu quan parlem del gran nombre d'edificis que tenim que són considerats patrimoni

històric, en els quals cal respectar els elements protegits.

La Universitat disposa d'un manual d'accessibilitat propi, en el qual s'indiquen els requisits que han de complir les diferents actuacions en edificis per a ser considerats accessibles. La revisió de les diferents actuacions es planteja coordinadament entre les unitats tècniques i la unitat de discapacitat.

Des del passat curs, el projecte Campus Sostenible té un programa propi d'accessibilitat com a part de la responsabilitat social universitària. I, com una de les seues accions, hem impulsat la implantació de la Norma UNE 170001:2007 – Sistema de Gestió de l'Accessibilitat Universal. Estem pendents de passar la nostra primera auditoria a la Biblioteca d'Educació «María Moliner» i ja tenim en cartera nous edificis a certificar.

Com es compatibilitzen l'exigència formativa en un grau i les adaptacions que es fan als alumnes que tenen una discapacitat?

Ma. Vicenta Mestre

Vicerectora d'Ordenació Acadèmica i Professorat

Les exigències formatives dels nous graus no han de ser necessàriament incompatibles amb la cerca d'adaptacions amb què fer possible l'accessibilitat dels estudis universitaris. A més, en el procés d'elaboració dels plans d'estudi se'n van donar moltes pautes, algunes de les quals estaven precisament adreçades a l'alumnat amb diversitat funcional.

És cert que hem de plantejar-nos si algunes metodologies poden ser especialment conflictives. Així, la major freqüència de treballs en grup pot resultar problemàtica, per exemple, per a persones amb la síndrome d'Asperger, caracteritzades per una menor competència en situacions socials, o la major quantitat de treballs que s'han de lliurar per escrit podrien potencialment incidir negativament en persones amb dificultats que afecten la seua motricitat manual... però no exigeixen mesures diferents a les que han estat utilitzades fins al moment en el desenvolupament de llicenciaturs o diplomatures. També els nous graus s'acompanyen d'un ús més assidu de tecnologies de la informació i la comunicació que aporten molts avantatges a tot l'alumnat, però que hem de vigilar perquè també siguin accessibles a persones amb discapacitats sensorials. Tampoc no és, però, un problema nou en el qual abans no haguem treballat.

En qualsevol cas, des de fa quasi vint anys, la nostra universitat dóna suport a través de la Unitat per a la Integració de Persones amb Discapacitat (UPD) tant als estudiants com al professorat que té a les seues aules estudiants amb diversitat funcional. El suport és diferent en funció de cadascun dels estudiants, les seues característiques, i segons l'assignatura, el grau, la facultat... Actualment, hem de pensar en quines competències cal assolir i intentar veure com pot aconseguir-les cada estudiant concret d'acord amb les seues característiques i necessitats. Aquesta tasca, la

desenvolupen les tècniques de la UPD en avaluar les necessitats de l'alumnat amb discapacitat i elaborar informes psicoeducatius al professorat que s'assessora sobre el tipus d'adaptació més adequada a cada cas. L'objectiu és que, amb el suport i l'orientació des d'una atenció a la diversitat, tots els estudiants de la nostra universitat aprofiten i desenvolupen de la millor manera les capacitats que tenen.

Què pensem de l'ús del terme «diversitat funcional» per substituir el de «persones amb discapacitat», tal com defensa el moviment de vida independent?

Antonio Ariño

Vicerector de Cultura, Igualtat i Planificació

Tant l'experiència personal com l'anàlisi sociològica m'han permès constatar que el llenguatge és un fenomen viu, en canvi constant. Un dels factors d'aquest canvi deriva de les transformacions que generen els moviments socials. En concret, el moviment internacional de les persones que pateixen algun tipus de discapacitat ha realitzat una tasca fonamental per a defensar la dignitat de totes les persones i la seua autonomia personal. En aquest marc, la

crítica al llenguatge imperant, carregat de prejudicis i inductor de pràctiques segregadores, ha constituït una tasca fonamental.

Durant els últims quaranta anys, el vocabulari ha canviat perquè les conquestes del moviment han anat mostrant la inadequació dels termes utilitzats –subnormal, minusvàlid, etc.– i la necessitat de trobar un vocabulari més adequat a les realitats emergents i que faça justícia a les expectatives legítimes de les persones.

Diversitat funcional és l'última expressió que s'ha incorporat al nostre lèxic, proposada en aquest cas pel Moviment per a una Vida Independent. El més important és la finalitat que persegueix, sabent que mai no hi haurà una adequació satisfactòria entre les expectatives personals i les paraules que les anomenen. Per això mateix, no s'han de sacralitzar les paraules. Només les persones són sagrades. *Diversitat funcional* serà útil mentre complirà aquest objectiu: anomenar i destacar el valor i els drets que tenen (o han de tenir) totes les persones.

Quines són les mesures i el protocol que aplica la Universitat de València per a la realització de pràctiques externes d'estudiants amb discapacitat?

Isabel Vázquez

Vicerectora d'Estudis i Política Lingüística

No hi ha en l'actualitat, per a la realització de pràctiques d'estudiants amb discapacitat, cap protocol específic. Per a cada cas particular es busca la solució que permeta oferir a l'estudiantat una pràctica ajustada a les seues necessitats, per a la qual cosa els gestors de les pràctiques tenen la col·laboració de la Unitat per a la Integració de Persones amb Discapacitat.

La realització de pràctiques externes s'ha generalitzat en la nostra universitat amb la implantació de les noves titulacions i, a hores d'ara, es treballa per adequar la normativa que les regula. En aquesta, s'hi fa esment explícitament al dret dels estudiants amb discapacitat de realitzar una pràctica en condicions d'acord amb la situació personal que se'n deriva, i també el dret dels tutors acadèmics i de l'entitat col·laboradora a rebre la informació i el suport per tutelar aquests estudiants.

Això no obstant, és important tenir presents altres circumstàncies i possibles restriccions que poden afectar els estudiants amb discapacitat que accedeixen a una pràctica externa. Si bé els estudiants en pràctiques no estan, en cap cas, vinculats laboralment a les institucions en què desenvolupen les pràctiques, un aspecte important d'aquestes és la integració de l'estudiantat en un entorn semblant a aquell que serà el seu medi professional. En aquest sentit, la legislació nacional i autonòmica fa referència a la necessitat que els treballadors tinguen les capacitats i les aptituds que siguin necessàries per a l'exercici de les seues funcions, i fa esment explícit a la necessitat, en les persones amb discapacitat, de compatibilitzar la seua discapacitat amb l'exercici de les tasques i funcions que hi són consubstancials.

L'Estatut de l'estudiant universitari, recentment publicat, recull un conjunt de mesures per la igualtat i la no-discriminació dels estudiants amb discapacitat. Quines accions penseu que són prioritàries?

Daniel González

Delegat del rector per a Estudiants

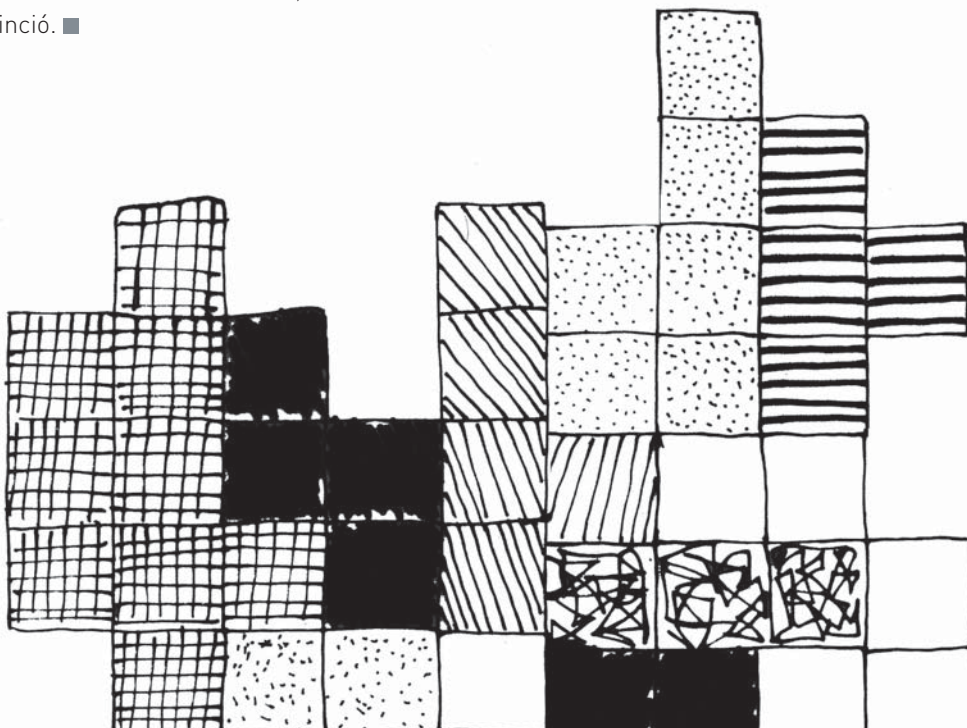
El 31 de desembre de 2010 es va publicar en el BOE l'Estatut de l'estudiant universitari, després de més de dos anys de debat sobre el seu contingut amb les diferents associacions de representació estudiantil a escala estatal i amb altres òrgans universitaris, s'aprovava per a totes les universitats, per a tots els universitaris, una carta de drets i deures que garanteix la igualtat de tracte de qualsevol universitari.

Quan parlem d'igualtat no solament ens referim a estudiants de diferents universitats, parlem també d'igualtat d'oportunitats entre estudiants de la mateixa universitat. Al llarg de l'Estatut es fa un esment especial i continuat a estudiants amb discapacitat, i es promulga la necessitat que s'establis-

quen els recursos i les adaptacions necessàries perquè cap estudiant o estudianta amb discapacitat patisca cap discriminació.

Qüestions com l'accés a les infraestructures, l'admissió d'estudiants amb discapacitat, l'adaptació de programes de mobilitat internacional, les tutories per a estudiants amb discapacitat, les pràctiques externes adaptades, les proves, la publicació i la revisió de les avaluacions, la participació en òrgans de representació i en associacionisme, la participació en activitats físiques i esportives, els serveis d'atenció especialitzada, els serveis d'allotjament i un llarg etcètera, són entre d'altres les qüestions que aborda de manera especialitzada l'Estatut de l'estudiant universitari en matèria de discapacitat.

En la nostra universitat treballem contínuament per garantir tots els drets inclosos en l'Estatut, una norma necessària per als estudiants i, en concret, una important eina per a la defensa dels drets dels estudiants amb discapacitat. Disposem dels serveis universitaris necessaris i s'estan duent a terme els treballs pertinents que ens permeten ser, sens dubte, la universitat de tots i totes, sense distinció. ■

1

2

3

DIÀLEGS

Grau en Ciència i Tecnologia dels Aliments

«És un grau emergent i de futur»

Coordinació: Magda R. Brox
Fotografies: Miguel Lorenzo

5

4

1. Carmen Robles, orientadora del Centre Integrat Públic de Formació Professional (CIPFP) Ciutat de l'Aprenent de València

2. Beatriz Escriche, estudianta del Centre Integrat Públic de Formació Professional (CIPFP) Ciutat de l'Aprenent de València

3. Francisca Durán, estudianta del Centre Integrat Públic de Formació Professional (CIPFP) Ciutat de l'Aprenent de València

4. Karen Rudloff, estudianta del Centre Integrat Públic de Formació Professional (CIPFP) Ciutat de l'Aprenent de València

5. Reyes Barberá, coordinadora del grau en Ciència i Tecnologia dels Aliments de la Universitat de València

CARMEN ROBLES. Ciència i Tecnologia dels Aliments ha passat de ser una llicenciatura de segon cicle, amb una durada de dos cursos, a un grau de quatre. Que representa aquest canvi per als estudiants?

REYES BARBERÁ. Una formació més completa i integral. A més, pel fet que ara tots els estudiants comencen des de primer hi ha més homogeneïtat en el nivell d'entrada.

BEATRIZ ESCRICHE. Què diferencia el grau en Ciència i Tecnologia dels Aliments del cicle formatiu de grau superior en Processos i Qualitat en la Indústria Alimentària?

REYES. Hi ha dos aspectes fonamentals que els diferencien. D'una banda, la durada: el grau té quatre cursos, més assignatures i ofereix una visió més completa de l'àmbit alimentari. De l'altra banda, les eixides professionals: en el grau n'hi ha més varietat.

CARMEN. Quina diferència d'enfocament hi ha entre el grau en Ciència i Tecnologia dels Aliments que ofereix la Universitat de València i el de la Politècnica de València?

REYES. L'any 1994 les dues universitats van començar a impartir la llicenciatura de manera conjunta. Va ser una experiència molt bona, tant per als estudiants, com per al professorat. Després, però, cada universitat va implantar el seu grau. A la Universitat Politècnica la carrera té una orientació més tecnològica; a la Universitat de València està més relacionada amb l'alimentació i la salut.

FRANCISCA DURÁN. Podeu donar algunes indicacions als futurs estudiants de primer curs quant a matèries més difícils, hàbits de treball més adequats, etc.?

REYES. No hi ha matèries difícils, però sí que hi ha molt de treball. El primer curs es compon d'assignatures bàsiques

i és fonamental la base amb què hi arriben els estudiants. La química sol resultar complicada. També les matemàtiques, la biologia i la física. Però es tracta d'anar al dia i de fer servir les tutories per rebre l'ajut del professorat.

CARMEN. Quins recursos té la Universitat per ajudar els estudiants de primer?

REYES. L'alumnat de primer dels centres de la Universitat tenen assignat un tutor o tutora. A més, els graus estan dissenyats de manera que hi ha un coordinador/a de curs en cadascun dels quatre anys de durada, a més d'un/a coordinador/a general.

CARMEN. Quins canvis metodològics s'han produït amb la implantació dels graus?

REYES. N'hi ha hagut alguns. Jo sóc una entusiasta del pla de Bolonya. Reconec que hi calen més recursos, que l'ideal seria tenir 20 alumnes per classe i que en algunes en tenim 40, i això que aquest grau té 64 places per a primer, que és un nombre reduït. Amb la metodologia de Bolonya hi ha un canvi d'actitud per part del professorat i de l'alumnat. Comporta una avaluació molt més continuada, cosa que no implica que hi haja exàmens cada setmana, sinó que hi ha diversos ítems per avaluar l'estudiantat, com ara treballs en grup, les tutories... De vegades, els universitaris es queixen de la quantitat de treballs que han de fer, però és una manera molt més racional d'ensenyar a aprendre i a consolidar el que s'ha après.

KAREN RUDLOFF. En què consisteixen les pràctiques d'aquests estudis i on es realitzen?

REYES. En aquesta carrera les pràctiques representen prop del 40% de la formació de la titulació. N'hi ha de dos tipus. D'una banda, les de laboratori, o experimentals, i les pràctiques a l'aula d'informàtica utilitzant programes, simuladors i bases de dades. D'altra banda hi ha les pràctiques externes obligatòries (18 crèdits), que coordina la Fundació Universitat/Empresa-ADEIT i que es fan en indústries, en centres de l'administració pública i en hospitals. Es realitzen en el quart curs.

FRANCISCA. Aquestes pràctiques equivaldrien al treball de fi de grau?

REYES. No. Són coses diferents, però que es poden compaginar.

CARMEN. Per als tècnics superiors de formació professional en Processos i Qualitat en la Indústria Alimentària hi ha alguna convalidació o reconeixement de crèdits?

REYES. Sí, se'ls poden reconèixer fins a 30 crèdits.

«El 99% de les persones llicenciades en Ciència i Tecnologia dels Aliments que estan treballant es dediquen a l'aplicació dels diferents sistemes de gestió de la qualitat»

CARMEN. Hi ha possibilitat de compaginar els estudis del grau en Nutrició Humana i Dietètica amb els del grau en Ciència i Tecnologia dels Aliments. En quants anys es poden obtenir els dos graus?

REYES. Tots dos estudis són complementaris. Tenen 111 crèdits comuns, i per tant amb dos cursos més es poden tenir els dos graus.

BEATRIZ. Es pot compaginar feina i estudis?

REYES. La Universitat de València és una institució d'ensenyament presencial. No obstant això, els estudiants que treballen han de presentar un certificat de treball que demostre la incompatibilitat horària i el professorat adapta seminaris, tutories i pràctiques a aquest horari laboral, sempre que siga possible, és clar. Tenim en compte l'esforç de l'estudiant. Ningú no ha deixat aquesta carrera per no poder compaginar-la amb la feina.

CARMEN. És convenient especialitzar-se i realitzar un màster en acabar el grau?

REYES. Sí. Els màsters permeten especialitzar-se i són la via d'accés al doctorat. De fa dos anys oferim el màster en Qualitat i Seguretat Alimentària, que acaba de rebre una Menció de Qualitat.

KAREN. Quina és la perspectiva d'inserció laboral a Espanya i als països de la Unió Europea dels titulats en Ciència i Tecnologia dels Aliments?

REYES. Hi ha bones perspectives. Estic convençuda que és un grau emergent i de futur, perquè estudia els beneficis i els requisits que han de complir els aliments. No hi ha encara cap promoció d'egressats del grau en Ciència i Tecnologia dels Aliments. En el curs 2012-2013, és possible que n'isca algun, perquè els que provenien d'una llicenciatura i han passat al grau acaben ara. El 99% de les persones llicenciades en Ciència i Tecnologia dels Aliments que estan treballant es dediquen a l'aplicació dels diferents sistemes de gestió de la qualitat, com ara el d'Anàlisi de perills i punts de control crític, que és un sistema preventiu de control de qualitat i higiene dels aliments que és obligatori des de l'any 1995, però que no està totalment implantat en la indústria alimentària. I en uns altres que no són obligatoris, com les diferents normes de gestió i seguretat alimentària. ■

Les participants del Diàleg durant la seua visita a un dels laboratoris que utilitzen els estudiants de Ciència i Tecnologia dels Aliments.

Grau en Ciència i Tecnologia dels Aliments

Aquest grau capacita en el domini dels diversos aspectes de la producció d'aliments i forma professionals amb els coneixements científics i tecnològics necessaris que els permeten estudiar la naturalesa dels aliments, les causes de la seua deterioració, els principis fonamentals del seu processament i la seua millora per al consum públic. Aquests coneixements van adreçats al disseny i a la selecció dels millors mètodes de conservació, transformació, envasament, emmagatzematge, distribució i ús, de manera que es garantisquen aliments d'alta qualitat sensorial, segurs, nutritius, saludables, adaptats als nous hàbits de consum. Per això, aquests estudis ofereixen una formació científica i tecnològica en totes les qüestions relacionades amb els aliments.

Avaluar, controlar i gestionar els aliments

Cada vegada més la societat demana aliments que complisquen dos requisits: que tinguen qualitat, és a dir, que siguen segurs, i que tinguen un benefici directe per a la salut. I això cal avaluar-ho, controlar-ho i gestionar-ho. Aquesta és la tasca de les graduades i dels graduats en Ciència i Tecnologia dels Aliments. Perquè en un món global donar qualitat als consumidors esdevé una forma de ser més competitiu en el mercat.

Aquest grau, tot i tenir diversos àmbits de treball, està orientat sobretot a la indústria alimentària. El seu objectiu és formar professionals que siguen capaços d'innovar, controlar i gestionar els processos d'elaboració i de conservació dels aliments i la seua qualitat.

CENTRE:
Facultat de Farmàcia
CAMPUS:
Burjassot-Paterna
WEB: www.uv.es/farmacia
TEL.: 963 864 100 centraleta
CRÈDITS: 240
CURSOS: 4

PLACES PER A PRIMER: 64

NOTA DE TALL: 10,022

MATÈRIES DE FORMACIÓ BÀSICA: 60 crèdits (36 de la branca pròpia)

MATÈRIES OBLIGATÒRIES: 135 crèdits

MATÈRIES OPTATIVES: 15 crèdits

PRÀCTIQUES EXTERNES OBLIGATÒRIES: 18 crèdits

TREBALL DE FI DE GRAU: 12 crèdits

«En aquesta carrera les pràctiques representen prop del 40% de la formació de la titulació»

FELIPE MARTÍNEZ

«L'alumnat que repeteix curs empitjora»

Teresa Sanchis Fotografies: Miguel Lorenzo

El desembre passat, el professor Felipe Martínez Rizo (Aguascalientes, Mèxic 1946) va ser investit doctor *honoris causa* per la Universitat de València. Professor del Departament d'Educació de la Universidad Autónoma de Aguascalientes, de la qual va ser rector, Martínez Rizo és especialista en qualitat i avaluació educatives. Fundador a Mèxic de l'INEE (Instituto para la Evaluación Educativa), ha estat integrant del grup de persones expertes en planificació estratègica de PISA (*Program for International Student Assessment*) i promotor del grup ibero-america de l'esmentat programa.

Què ha de tenir un bon sistema educatiu?

Actualment s'ha posat de moda la qualitat, però es restringeix molt identificant-la amb els resultats que obtenen els estudiants en proves com les que es fan per elaborar l'informe PISA. Això és un error. Hi ha una altra dimensió de l'educació, que no es deixa captar per aquest tipus d'instruments. L'educació ha de formar persones que tinguin altres qualitats, a més de llegir bé i saber matemàtiques o ciències. Ha de formar futurs ciutadans que participen d'una manera activa i intel·ligent, que no solament voten de tant en tant sinó que s'impliquen quotidianament. Per a mi, un bon sistema educatiu ha d'atendre tots els estudiants almenys fins als divuit anys, donant-los una formació integral que incloga, és clar, la capacitat lectora, les matemàtiques i les ciències, però també altres qüestions. Una formació cívica, ètica, humanística, capacitat d'expressar-se oralment i per escrit o capacitat d'analitzar i de prendre decisions.

Es dona prou importància a la formació del professorat?

En general, la formació per a mestres és una formació de nivell superior, que no sempre aconsegueix fer la integració adequada en teoria i pràctica. De vegades hi ha una formació massa teòrica. És una professió difícil amb una tasca complicada que requereix una formació molt bona i que no sempre es té.

I la carrera docent, està suficientment valorada en la nostra societat?

Em sembla que hi ha prou d'això. No competeix en prestigi social ni en ingressos amb altres carreres i, en molts casos, és una opció de segona classe. En alguns països però, han aconseguit que la carrera docent siga més atractiva i que els millors estudiants de batxillerat vulguen estudiar-la. El cas de Finlàndia és paradigmàtic, però en molts altres llocs no és així.

El professor Martínez Rizo, a la Biblioteca Històrica de la Universitat de València.

Esteu a favor que l'alumnat repetisca curs?

No. Definitivament, no. És un tema molt interessant que té una llarga història d'investigació. Una vegada i una altra es demostra que l'alumnat que repeteix curs empitjora i es va ficant en una ruta de fracàs que precisament el porta a l'abandó primerenc. L'abandó escolar primerenc quasi sempre va precedit d'una repetició. Òbviament, això és molt greu. Això no vol dir que passar de curs un alumne o una alumna implique laxitud, negligència o mandra. El que cal és donar un enfocament diferent a l'avaluació i que aquesta servisca per identificar on hi ha els problemes, de tal manera que el docent puga atendre cada alumne perquè puga millorar, és a dir, es pot optar pel que és coneix tradicionalment amb el terme «avaluació formativa», en contraposició a la «avaluació sumativa». La disjuntiva no és aprovar o suspendre sense més. La disjuntiva és ajudar a resoldre els conflictes o no ajudar-hi. I repetir s'ha demostrat una vegada i una altra que no hi ajuda. Això vol dir que tots els estudiants haurien d'acabar, almenys, l'educació obligatòria, encara que no tots ho aconseguiren amb el mateix nivell. És millor que arriben fins al final,

encara que siga amb uns nivells inferiors als òptims, que no que se'n vagen sense acabar. L'abandó primerenc els produeix frustració i, fins i tot, ressentiment, que després es pot manifestar en conductes antisocials.

En les vostres intervencions, tot sovint esmenteu Lorenzo Milani i la seua Escola de Barbiana. Quina funció ha de tenir el docent en la bona escola?

A mi m'agrada molt el seu llibre *Carta a una mestra*, que entre altres coses, precisament, inclou un al·legat important en contra de la repetició. Assenyalava que això hauria de ser per al personal docent un signe del seu propi fracàs i en canvi moltes vegades el docent ho fa com si d'aquesta manera s'alliberara de les seues responsabilitats. Òbviament, l'alumnat que va malament és més difícil d'entendre que l'alumnat que va bé. Crec que el bon mestre i la bona mestra, almenys en educació bàsica, han de tenir un compromís molt fort perquè tots els seus alumnes arriben fins al màxim de les seues possibilitats. La seua major satisfacció ha de ser que l'alumnat que en començar el curs sembla condemnat al fracàs, aprobe. Hi ha un

estudi que ens diu que els mestres es formen una imatge del probable èxit o fracàs de l'alumnat molt ràpidament, a l'inici del curs escolar. Sovint és la profecia que es compleix a si mateixa. Aquells i aquelles alumnes que ja etiqueten, ells mateixos els portaran a una trajectòria de fracàs. I sabem que precisament l'alumnat d'origen modest sol ser més tímid i serà el que els primers dies del curs estiga més callat, perquè no se sent còmode. Poden ser xics i xiques brillants i, no obstant això, el mestre ja els etiqueta com a condemnats a fracassar el primer dia de classe.

Es critica sovint que l'informe PISA mesure solament resultats de matèries com ara la comprensió lectora, les matemàtiques i les ciències. Per què no mesurar altres competències?

PISA i altres proves internacionals es limiten a avaluar aquestes matèries perquè són les que es poden mesurar d'una manera precisa a nivell internacional. Si es pregunta sobre història, una història pot ser més complicada o embrollada que una altra. Si es pregunta sobre qüestions de tipus ètic, hi ha tradicions diferents. Per als asiàtics, la noció de drets humans és molt estranya, primerament hi ha les obligacions i després els drets. Per tant, són aspectes molt més difícils de comparar internacionalment. Hi ha altres qüestions que sí que es poden comparar, però no es poden mesurar amb instruments com el paper i el llapis o amb instruments digitalitzats. Per tant, l'avaluació a gran escala ha de limitar-se a alguns aspectes. Això vol dir que un bon sistema educatiu no es pot basar solament en els resultats de les avaluacions estandarditzades, ha de tenir un altre tipus d'avaluacions que no es poden fer internacionalment, que solament es poden fer localment. Per exemple, com es valora el funcionament d'un centre escolar? Per fer-ho, cal una visió molt més fina, que veja si hi ha treball en equip, si el director exerceix el lideratge correcte, si els pares també hi participen, etc. Això no es fa amb paper i llapis sinó que demana visites de supervisors. L'avaluació és molt més que unes proves.

L'alumnat de Xangai ha triomfat en l'últim informe PISA, seguit del de Corea. Quin és el secret del sistema educatiu dels països asiàtics?

Crec que hi ha diversos factors molt complexos i alguns que no són molt misteriosos. Jo vaig comparar l'educació secundària obligatòria de Corea i la de Mèxic. Els currículums dels dos països estableixen un nombre molt semblant d'hores a l'any, al voltant de 1300. Però, si veiem quantes se'n compleixen realment a l'escola, a Mèxic no arribem mai a les 1300 hores. Si apliquem les hores d'estudi de l'alumnat, potser tornem a eixa xifra, però desordenadament, amb poc d'interès, perquè la cultura

«Hi ha un estudi que ens diu que els mestres es formen una imatge del probable èxit o fracàs de l'alumnat molt ràpidament, a l'inici del curs escolar»

«La disjuntiva no és aprovar o suspendre sense més. La disjuntiva és ajudar a resoldre els conflictes o no ajudar-hi»

escolar mexicana normalment fa que l'estudiant que va bé a classe no estiga ben vist pels companys. Què passa amb Corea? Teòricament té 1300 hores de classe a l'any. Quantes en fa de reals? 1300, ni una de més ni una de menys. I quantes hores addicionals? Altres 1300.

Però l'estudiantat coreà té un dels índexs de suïcidi més alt del món.

Un professor coreà em va explicar que el suïcidi de l'alumnat coreà no és un suïcidi depressiu, és un suïcidi d'honor. Si un xic obté males qualificacions a l'escola, avergonyeix la seua família i se suïcida per a rentar l'honor. És una lògica samurai. Xangai és a la Xina, que encara és un país de l'àmbit socialista; Corea del Sud, de cap manera, però en tots dos costats fa alguns milers d'anys que tenen Confuci al darrere. Crec que hi ha qüestions culturals molt profundes.

Els factors culturals hi són determinants?

Finlàndia i Noruega són països luterans que van aconseguir l'alfabetització universal al segle XVIII perquè era obligatori llegir la Bíblia, al contrari que els països de tradició catòlica, en què estava prohibit llegir la Bíblia i on l'alfabetització universal es va aconseguir fa una generació, com a Espanya, o encara no s'ha aconseguit, com a Mèxic. Hi ha qüestions socioculturals, a més de les socioeconòmiques, que són ben clares. És molt interessant veure que, tant a Espanya com a l'Amèrica Llatina, les qualificacions de l'alumnat d'origen més humil no estan lluny de les de l'alumnat d'origen més humil d'Alemanya o de Finlàndia, però les del de condició econòmica més favorable estan més lluny de les del seu equivalent en aquests països. No és pobresa, és una altra cosa. Les elits llatinoamericana-

nes valoren poc l'estudi. Als estudiants acomodats del meu país que van a escoles privades molt cares no els importa estudiar perquè saben que heretaran l'empresa del papà i seran directors generals.

El 2009, Espanya es va recuperar dels resultats obtinguts el 2006 a l'Informe PISA, però continua per sota de la mitjana. Com valoreu aquests resultats?

Els resultats del 2006, al meu parer, no van ser prou precisos. El disseny de PISA fa que els resultats de les proves que s'apliquen siguin més fiables solament en una de les tres àrees. Cada vegada hi ha una àrea principal que té més preguntes i les altres dues són àrees menors. La primera vegada que es va aplicar PISA, l'any 2000, l'àrea principal va ser la lectura, el 2006 va ser l'àrea de ciències i el 2009 de nou va ser la lectura. Els resultats de l'àrea de lectura del 2000 van ser molt sòlids i els del 2009, també. Però els resultats del 2003 i del 2006 van ser menys sòlids que els altres. Va caldre esperar al 2009. Si els resultats del 2009 eren millors que els del 2006 i s'assemblaven més al 2000, volia dir que l'informe no sempre és tan precís; això és el que va passar. Entre el 2000 i el 2009, els resultats d'Espanya no han canviat gran cosa. En tot cas està només un poc per sota de la mitjana de l'OCDE (Organització per a la Cooperació i el Desenvolupament Econòmic).

Segons la vostra opinió, el sistema educatiu espanyol necessita algunes millores?

Hi ha diferències per comunitats. A Navarra o a la Rioja estan al nivell d'Holanda i de Noruega. Però a Andalusia estan bastant més avall. Com a conseqüència d'això, la mitjana espanyola està un poc per sota de la mitjana de l'OCDE. Per descomptat, es necessita que les comunitats on hi ha els resultats més baixos, tinguin més suport. És fàcil de veure que es tracta d'un problema dels nivells de riquesa i de pobresa de les comunitats. El cas valencià, però, és un cas interessant; socioeconòmicament està en la mitjana d'Espanya, però els resultats obtinguts estan un poc per sota. Espanya té un nivell raonable, que correspon bastant bé al seu nivell general de desenvolupament.

Ací hi ha hagut tres reformes curriculars els últims vint-i-set anys. Quines característiques ha d'incloure una bona reforma curricular?

A les autoritats educatives els dona per fer reformes curriculars i pensar que amb això arreglen les coses. Jo crec que les coses que s'han d'arreglar estan molt més avall, estan dins l'escola, dins els mestres, estan en el funcionament del centre escolar, i això és molt més difícil d'arreglar que el currículum. Típicament, les persones que formen comissions que treballen en reformes curriculars són expertes,

«Cap currículum no pot incloure tot el camp del coneixement, que a més a més està creixent contínuament. Cal que l'alumnat desenvolupe les capacitats bàsiques perquè pugui continuar aprenent»

i cada especialista, òbviament considera que la seua àrea és molt important i vol afegir moltes coses. Per això, els currículums solen ser impossibles de complir. S'ha posat de moda el terme competències, i precisament les *competències* impliquen una integració d'elements actitudinals, que comporten un treball més estès en el temps; pocs temes però amb molta profunditat. Cap currículum no pot incloure tot el camp del coneixement, que a més a més està creixent contínuament. Cal que l'alumnat desenvolupe les capacitats bàsiques perquè pugui continuar aprenent, perquè pugui continuar processant informacions que ara estan al seu abast en qualsevol ordinador. Si l'alumnat no té la capacitat mental per sistematitzar les coses, per poder distingir el gra de la palla, es perdrà en aquesta jungla. A més, els currículums sempre són pensats per a un alumne mitjà que no existeix. No és tan important el currículum, és molt més important la capacitat de l'escola per concretar aquest i adequar-lo a les condicions dels alumnes.

Com a mesures pal·liatives a l'actual crisi econòmica s'estan fent retallades pressupostàries en educació. De quina manera poden influir aquestes mesures en la qualitat de l'educació?

En èpoques de crisi, els recursos són escassos i se solen retallar en aquestes àrees que per alguna raó són més susceptibles de patir-ne. Personalment m'estime més una societat que ofereisca més serveis i sàpiga que, si vol tenir un conjunt de serveis públics de bona qualitat, ha de pagar-los mitjançant els impostos. D'altra banda, cal assegurar que els recursos es gasten de manera molt responsable. Hi ha moltes despeses que realment són supèrflues i s'escatima en qüestions que són fonamentals. No obstant això, encara que crec absolutament correcte que l'educació bàsica siga gratuïta, l'educació superior, almenys al meu país, no hauria de ser-ho. La proporció de la despesa que l'estudiant ha de cobrir hauria de ser important, encara que amb mecanismes per tenir en compte les diferents possibilitats de l'estudiantat i assegurar-se que ningú no pugui deixar d'estudiar per manca de recursos. Al meu país, l'educació superior pública és pràcticament gratuïta i és una posició injusta, ja que arriba el 25 % més afavorit de la societat. ■

Darrera edició de la Jornada d'Informació als orientadors celebrada a l'aula magna de Medicina.

«L'escola està dissenyada per formar homes»

La conferència de la sociòloga Marina Subirats va obrir l'edició d'enguany de la Jornada d'Informació als orientadors i orientadores que la Universitat organitza des de fa setze anys. Aquesta activitat s'emmarca dins el programa *Conèixer*, una iniciativa que difon l'oferta formativa de la Universitat de València.

En la Jornada d'Informació, que tingué lloc el passat mes de gener a l'aula magna de la Facultat de Medicina, participaren 376 professionals de l'orientació que treballen en centres educatius valencians. Els hi donà la benvinguda Esteban Morcillo, rector de la Universitat de València, i Daniel González, delegat del rector per a Estudiants de la Universitat de València.

Marina Subirats, catedràtica emèrita de sociologia de la Universitat Autònoma de Barcelona, pronuncià la conferència «Aprofitar els talents menystinguts. Algunes claus per a produir canvis en l'elecció d'estudis» i afirmà que la discriminació de gènere en l'escola continua sent forta perquè, segons que va explicar, «l'escola està dissenyada per formar homes» i «les xiques encara són una figura secundària en tots els nivells educatius, des d'infantil fins a la universitat».

Subirats va fer referència a la iniciativa que es va dur a terme en la dècada dels setanta per portar a les aules dones que eren enginyeres, o tenien altres professions tradicionalment associades als homes, perquè es pensava que això podria incidir en l'elecció de les joves estudiants. Va exposar, però, que s'havia comprovat que hi tenia molt poc efecte perquè als 12 o 13 anys la personalitat ja està formada. La professora Subirats creu que per a produir un canvi en l'elecció d'estudis cal començar des del naixement, des de l'educació infantil, amb el suport de les famílies i els mitjans de comunicació per a transformar una societat molt androcèntrica.

La Jornada es va completar amb una taula redona moderada per Rosa Marín, vicerectora de Postgrau, sobre els estudis de grau i postgrau, en què intervingueren Vicente Cerverón, director de l'Escola Tècnica Superior d'Enginyeria, Concha López, vicedegana de la Facultat de

Medicina i Odontologia, i Salvador Montesinos, degà de la Facultat de Dret.

Finalment, la vicerectora d'Estudis i Política Lingüística de la Universitat de València, Isabel Vázquez, va tancar el programa d'activitats amb una exposició pràctica sobre l'accés i l'oferta de graus del curs 2012-2013. En la seua intervenció anuncià que finalment, la Universitat de València no implantarà Veterinària el pròxim curs.

Visites

Durant els dies 21, 22 i 23 de febrer tingueren lloc les visites en què han participat 8.422 estudiants de secundària. El campus de Blasco Ibáñez va acollir 3.633 visitants. El dels Tarongers fou visitat per 3.168 alumnes i al campus de Burjassot es desplaçaren 1.621 futurs universitaris. Les facultats d'Economia i de Medicina i Odontologia són els centres que han rebut més preuniversitaris.

Les visites són una iniciativa conjunta del Servei d'Informació i Dinamització (SEDI) i els 18 centres universitaris que expliquen els visitants l'oferta de graus –posant atenció en les competències i els coneixements previs que convé tenir– i els mostren les instal·lacions. Així mateix, se'ls lliura una guia amb els plans d'estudi dels graus del centre que han escollit visitar, a més de la *Guia d'accés a la Universitat de València*.

L'espai en Internet que ha donat difusió al programa *Conèixer la Universitat* és <http://coneixer.blogs.uv.es>, on també s'atenen consultes sobre l'accés a la Universitat de València.

Dissabtes d'informació és la pròxima activitat programada. Està prevista per als dies 23 i 30 de juny, en horari de matí, amb l'objectiu de proporcionar informació i assessorament als futurs universitaris i les seues famílies. ■

Les activitats per a secundària, en marxa

Olimpíades, tallers, visites als laboratoris, premis i concursos, cursos de reciclatge, etc., omplinen l'agenda d'activitats per a secundària que organitza la Universitat de València. Hi destaquen les olimpíades per la tradició i pel nombre d'estudiants que mobilitzen. Actualment, la Universitat participa en l'organització de les olimpíades de biologia, de clàssiques, d'economia, de física, de geologia, de matemàtiques, de química i de valencià.

Entre les propostes noves per a aquest curs cal destacar la matinal *Què fem amb la llengua en l'ensenyament? Eines per a la seguretat i assertivitat en la docència de matèries en valencià*, adreçada al professorat de secundària obligatòria i batxillerat. Aquesta activitat l'ha organitzada el Servei de Política Lingüística, amb el patrocini de la Delegació per a la Incorporació, que impulsa gran part de les activitats que s'ofereixen als estudiants no universitaris i al seu professorat.

També el Servei de Formació Permanent i Innovació Educativa proposa com a novetat dues sessions formatives per al professorat de filosofia en secundària que es faran a juliol. La primera, a càrrec de Teresa López Pardini, està dedicada a la lectura en batxillerat de la «Introducció» i la «Conclusió» d'*El segon Sexe*, de Simone de Beauvoir. La segona sessió, a càrrec de G. Quintás, J.V. Bonet, W. Llana i J.I. Tudela, du per títol «Llegint la *Summa Theologica*» de Tomás de Aquino.

Places per a primer en els graus

La Universitat de València oferirà 8.462 places de primer curs per a les 58 titulacions de grau. Si bé són les mateixes places que l'any passat, la Universitat ha anunciat que reduirà 1.111 grups docents teoricopràctics.

OFERTA DE GRAUS I PLACES PER A PRIMER CURS 2012-2013

CAMPUS DE BURJASSOT-PATERNA

Escola Tècnica Superior d'Enginyeria

Enginyeria Electrònica Industrial.....	50
Enginyeria Electrònica de Telecomunicació.....	48
Enginyeria Informàtica.....	50
Enginyeria Multimèdia	50
Enginyeria Química.....	60
Enginyeria Telemàtica.....	48
Doble grau en Telecomunicació: Enginyeria Telemàtica + Enginyeria Electrònica de Telecomunicació	32

Facultat de Ciències Biològiques

Biologia.....	128
Bioquímica i Ciències Biomèdiques.....	80
Biotecnologia	80
Ciències Ambientals.....	80

Facultat de Ciències Matemàtiques

Matemàtiques	80
--------------------	----

Facultat de Farmàcia

Ciència i Tecnologia dels Aliments.....	64
Farmàcia	240
Nutrició Humana i Dietètica	160

Facultat de Física

Física	80
Òptica i Optometria.....	50

Facultat de Química

Química	180
---------------	-----

CAMPUS DELS TARONGERS

Facultat de Ciències Socials

Relacions Laborals i Recursos Humans	250
Sociologia.....	100
Treball Social	230
Doble grau en Sociologia + Ciències Polítiques i de l'Administració Pública	20

Facultat de Dret

Ciències Polítiques i de l'Administració Pública.....	90
Criminologia.....	90
Dret.....	560
Doble grau en Dret + Ciències Polítiques i de l'Administració Pública	50
Doble grau en Dret + Criminologia	50
Doble grau en Ciències Polítiques i de l'Administració Pública + Sociologia	10

Facultat de Dret i Facultat d'Economia

Doble grau en ADE + Dret.....	100
-------------------------------	-----

Facultat d'Economia

Administració i Direcció d'Empreses	440
Economia.....	210

Finances i Comptabilitat	140
Finances i Comptabilitat (Extensió d'Ontinyent)	70
<i>International Business</i> / Negocis Internacionals.....	150
Turisme	210

Facultat de Magisteri

Mestre/a en Educació Infantil	300
Mestre/a en Educació Infantil (Extensió d'Ontinyent)	50
Mestre/a en Educació Primària	500

CAMPUS DE BLASCO IBÁÑEZ

Facultat de Ciències de l'Activitat Física i l'Esport

Ciències de l'Activitat Física i de l'Esport	150
--	-----

Facultat de Filologia, Traducció i Comunicació

Comunicació Audiovisual.....	80
Estudis Anglesos	160
Estudis Hispànics: Llengua Espanyola i les seues Literatures	80
Filologia Catalana.....	70
Filologia Clàssica	50
Llengües Modernes i les seues Literatures.....	100
Periodisme.....	80
Traducció i Mediació Interlingüística	
Alemany	25
Anglès	50
Francès	25

Facultat de Filosofia i Ciències de l'Educació

Educació Social	160
Filosofia.....	120
Pedagogia.....	160

Facultat de Fisioteràpia

Fisioteràpia	160
--------------------	-----

Facultat de Geografia i Història

Geografia i Medi Ambient	60
Història	220
Història de l'Art.....	180
Informació i Documentació.....	70

Facultat d'Infermeria i Podologia

Infermeria	260
Podologia.....	60

Facultat de Medicina i Odontologia

Medicina	320
Odontologia	80

Facultat de Psicologia

Logopèdia.....	80
Psicologia.....	450

El nombre de places que ofereix el programa de doble grau en Sociologia + CC. Polítiques per al curs 2012-2013 són 10 per als admesos pel grau en Ciències Polítiques i 25, per als admesos pel grau en Sociologia.

«Per un ensenyament públic i de qualitat»

Dimecres, 29 de febrer, eixia de la Facultat de Geografia i Història una marxa que aplegava estudiants universitaris i de secundària en una jornada de vaga conjunta amb un lema unitari: «Per un ensenyament públic i de qualitat». La marxa tenia el suport dels sindicats de treballadors i de la Plataforma en Defensa de la Universitat Pública, com també de gran part del professorat que fa classe a ambdós col·lectius.

Redacció

Aquesta manifestació, que tingué un seguiment massiu, responia a una doble contestació: les retallades anunciades en educació, d'una banda, i la duresa de les càrregues policials a estudiants valencians que havien tingut lloc els dies anteriors, de l'altra. Les protestes començaren setmanes abans a les portes d'un dels instituts de València, el Lluís Vives, fins que el 15 de febrer l'alumnat del centre va tallar el trànsit i la policia nacional va contestar amb una violenta actuació, inclosa la detenció del primer menor. A partir d'aleshores, els fets es van succeir amb rapidesa, i a les nombroses mostres ciutadanes de rebuig (cadenes humanes, concentracions a les portes d'edificis públics, assemblees, marxes i manifestacions), les forces de seguretat van respondre novament de manera desmesurada i qüestionable. Les detencions es multiplicaren, alhora que les mostres de solidaritat s'estengueren dins i fora de València: col·lectius de mares i pares, professorat, altres centres educatius, etc. Fins i tot, el Sindicat Unificat de la Policia (SUP) qüestionà les intervencions policials, així com el ministre de l'Interior, Jorge Fernández, i la delegada del govern a València, Paula Sánchez de León, dels quals es demanava la dimissió des de diversos fronts.

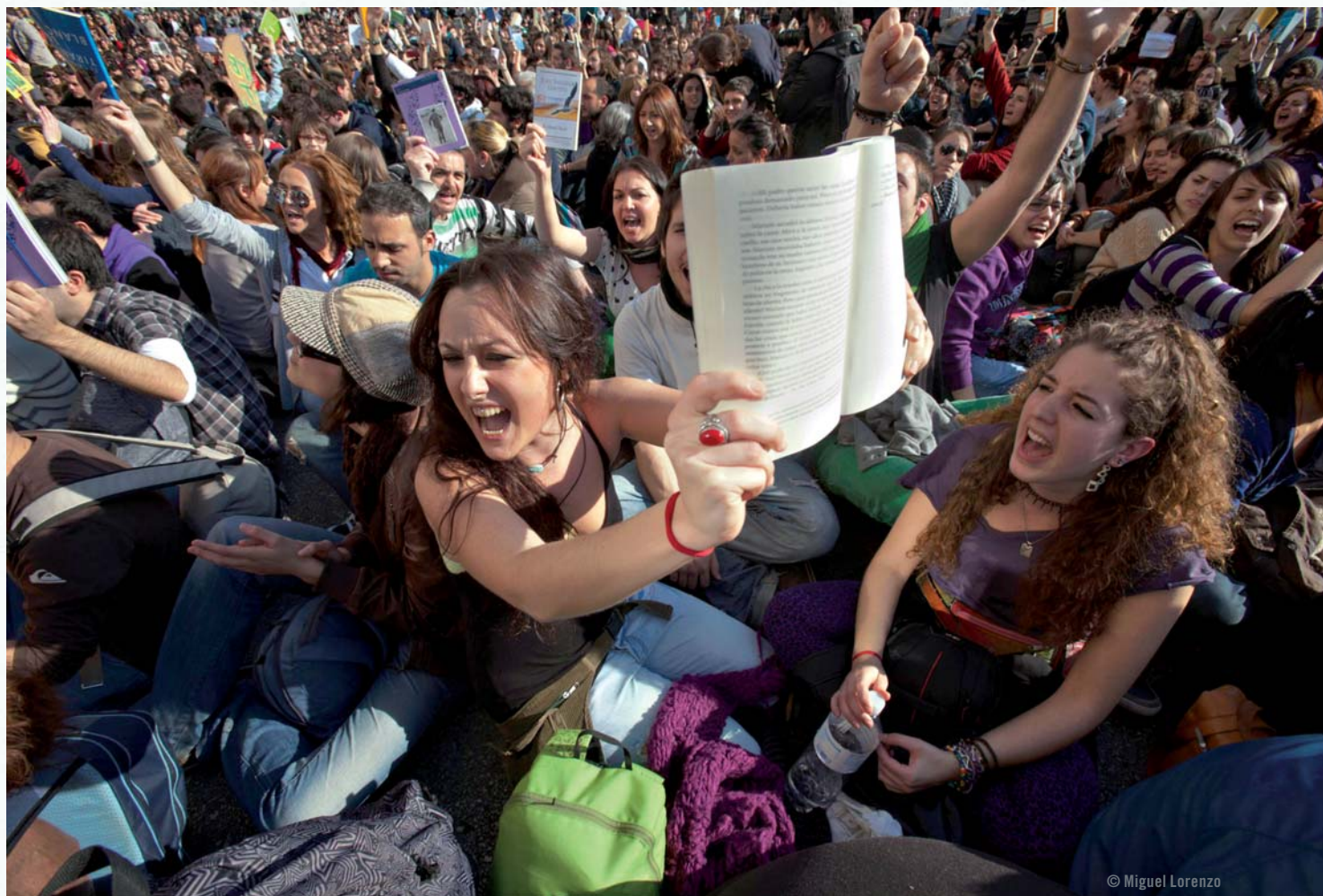
Un dels moments més tensos d'aquests dies tingué lloc el dilluns 20 de febrer, jornada que va sumar 26 detencions –5 de les quals tornaven a ser protagonitzades per menors– i que es prolongà fins ben entrada la nit. La Facultat de Geografia i Història va acollir més de 300 persones, la majoria de les quals eren estudiants universitaris i de secundària, que

es reuniren en assemblea per tractar els darrers esdeveniments i organitzar properes accions. L'endemà, l'equip rectoral i diversos centres de la Universitat de València emeteren comunicats de repulsa pels fets en què lamentaven «la resposta desmesurada davant les protestes estudiantils». A la Facultat de Filologia, Traducció i Comunicació es constituí una assemblea d'estudiants, personal d'administració i serveis i personal docent i investigador per «manifestar el seu rebuig a la repressió de les protestes, la seua solidaritat i la confiança que la comunicat educativa en general i la universitària en particular continuaria donant mostres de civisme i de disposició al diàleg».

Arribats en aquest punt d'inflexió, els mitjans de comunicació, locals, estatals i estrangers es feren ressò dels esdeveniments, i la incomprendible conducta policial va rebre tot una allau de crítiques. El 23 de febrer, els rectors de la Universitat de València i de la Politècnica de València, Esteban Morcillo i Juan Julià, respectivament, hi feren de mitjancers i es reuniren amb la delegada del Govern, Paula Sánchez, per traslladar-li el malestar de tota la comunitat universitària arran dels fets esdevinguts i també per a demanar-li que es retiraren els càrrecs contra els estudiants.

Les mobilitzacions continuaren durant més de deu dies als carrers de la ciutat i culminaren amb la jornada de vaga i manifestació del 29 de febrer, que va transcórrer amb normalitat i sense incidents. A poc a poc, el clima s'ha anat distenent, tot i que s'ha arribat a més d'una quarantena de detinguts, alguns d'ells amb càrrecs. En aquest procés, les xarxes socials han facilitat el debat, l'intercanvi d'idees i la difusió d'imatges de la ja coneguda com *primavera valenciana*. Finalment, el 6 de març, just abans de tancar l'edició d'aquest número de la revista, la Fiscalia de València anuncià, mitjançant una nota de premsa, que obriria diligències d'investigació respecte a les actuacions policials i les possibles irregularitats produïdes en les detencions. ■

Milers d'estudiants, llibres en mà, protestaren a les portes de la Facultat de Geografia i Història el dimarts 21 de febrer en resposta als incidents policials de la jornada anterior.

© Miguel Lorenzo

Ploure sobre mullat

El malestar dels estudiants de secundària i universitaris no es pot veure, però, com un fet aïllat. Les publicacions, des del final de 2011, de diversos textos legals estatals i autonòmics que anunciaven imminents retallades en la *cosa pública*, així com l'augment d'alguns impostos i preus públics, a més del Reial Decret Llei de Mesures urgents per a la reforma del mercat laboral, no han fet sinó augmentar el descontentament de gran part de la ciutadania. En aquest context de crisi econòmica i social, les retallades en educació se sumaven als retards en els pagaments de la Generalitat Valenciana als centres d'ensenyament, la qual cosa ha provocat que molts d'aquests centres, incloent-hi els universitaris, estiguen en una situació límit. A mitjan gener d'enguany es va crear, a la Universitat de València, la Plataforma en Defensa de la Universitat Pública (integrada per diversos sindicats de personal universitari i sindicats d'estudiants, i que després s'ha estès a l'àmbit del País Valencià) per exigir a la Generalitat Valenciana el compliment de les seues obligacions financeres i palesar «la situació de precarietat crònica que pateixen les universitats públiques valencianes». El dia 17 del mateix mes, els consells de govern de les universitats públiques valencianes comunicaren un informe conjunt on detallaven la insostenible situació deguda als impagaments de la Generalitat Valenciana i a la no-cancel·lació del deute històric, i advertien que «si es mantenia la falta d'ingrés efectiu de la subvenció ordinària de la Generalitat corresponent a cadascuna de les mensualitats per a l'exercici 2012, quedaria compromès el pagament de les obligacions i fins i tot l'abonament de la nòmina i el normal funcionament del sistema universitari públic valencià».

El conjunt de l'ensenyament públic, el mateix que hauria de garantir una educació pública i de qualitat per a tothom, es troba, doncs, davant un horitzó incert que no li ofereix garanties d'una continuïtat digna.

Do you study in English, French, or...?

En un entorn global en què la mobilitat és un fet com més va més comú, les universitats i els centres d'ensenyament en general posen més èmfasi en l'adquisició de competències lingüístiques en diversos idiomes estrangers. En l'actualitat, però, l'anglès ha esdevingut la llengua franca per excel·lència i és la més utilitzada com a mitjà de comunicació entre grups o persones que no tenen la mateixa llengua materna. La Universitat de València, en un procés de millora, ha incrementat aquests darrers anys la docència en llengua estrangera en diferents titulacions.

Redacció

Adquirir competències en almenys una o dues llengües estrangeres és, ara per ara, una necessitat de l'entorn tant acadèmic, docent, com laboral. Els intercanvis d'estudis a països d'arreu d'Europa mitjançant el programa Erasmus, o amb d'altres països extracomunitaris a través dels programes d'intercanvi internacionals propis de la Universitat de València o les pràctiques en empresa com ara Leonardo, són cada dia més utilitzats. De fet, es fa estrany trobar estudiants que no hagen passat alguns mesos a l'estranger al llarg de la seua formació universitària. Per realitzar aquests intercanvis es necessita acreditar un determinat nivell de llengua estrangera que, en la majoria dels casos, és un B2 del MCER (Marc Comú Europeu de Referència), però l'acreditació d'una determinada llengua també és necessària per accedir als grups d'alt rendiment acadèmic (ARA) dels graus, per ingressar en un màster universitari que la requereix i, evidentment, per ampliar perspectives laborals fora de les nostres fronteres o en empreses que treballen a escala internacional.

L'idioma estranger com a objecte d'estudi

Dins l'oferta de graus de la Universitat de València hi ha, d'una banda, els graus, per als quals l'estudi d'una o més llengües estrangeres esdevé el seu objectiu principal, com és el cas d'Estudis Anglesos, Llengües Modernes i les seues Literatures i Traducció i Mediació Interlingüística. En el cas d'Estudis Anglesos, la llengua principal és l'anglès, mentre que en Llengües Modernes es pot triar com a llengua principal l'alemany, el francès o l'italià. Pel que fa a Traducció i Mediació, l'idioma estranger principal pot ser l'alemany, l'anglès o el francès. A més, en tots els graus filològics es

Accreditacions oficials i equivalències amb el MCER

El Vicerectorat d'Estudis i Política Lingüística de la Universitat de València va impulsar, amb la finalitat de regular el procediment d'acreditació d'idiomes, un Reglament de reconeixement de competències en llengües estrangeres (Consell de Govern de 25 d'octubre de 2011), en el qual es recullen diferents procediments d'acreditació i la relació entre els nivells de llengua previstos en el MCER i els certificats oficials expedits per diferents centres i instituts com ara les escoles oficials d'idiomes, l'Alliance Française, el Dante Aligheri, l'Instituto Cervantes, etc.

D'altra banda, el nivell de llengua que reconeixia la Universitat als estudiants que havien superat un batxiller bilingüe era el B1, sempre que aquests no tingueren una acreditació que ho modificara. Per això, des de l'esmentat Vicerectorat es va demanar als centres bilingües valencians que indicaren si tenien convenis amb algun dels centres o instituts reconeguts per la Universitat que garantiren l'assoliment, als seus estudiants, d'un nivell superior al B1. Els centres que ho comuniquen, agiliten l'acreditació dels seus alumnes en cas que aquests vulguen formar part, per exemple, d'un grup ARA. En aquells casos que no es dispose de l'acreditació corresponent, la Universitat pot facilitar exàmens de nivell al Centre d'Idiomes de la UV o a les facultats de Filologia, Traducció i Interpretació i de Magisteri.

Amb data de febrer de 2012, els centres bilingües que han acreditat oficialment un nivell de llengua superior al B1 als seus estudiants són:

Centre	Llengua	Nivell acreditat	Institució acreditadora
Deutsche Schule	Alemany	C2	Goethe-Institut
Lycée Français de Valence	Francès	B2	AEFE
British School of València	Anglès	C2	Cambridge ESOL
LAUDE The Lady Elizabeth School	Anglès	C1	Cambridge ESOL
El Plantio International School of Valencia	Anglès	B2	Cambridge ESOL
English School Los Olivos	Anglès	B2	Edexcel International
British School of Alzira	Anglès	B2	Edexcel International

www.uv.es/=sgeneral/Reglamentacio/Doc/Estudis/C46.pdf

pot cursar un *Minor* en una segona llengua –aquest programa consisteix en un bloc de 30 crèdits d'assignatures optatives en una segona llengua de la qual s'han cursat prèviament 12 crèdits de formació bàsica. Els *minors* fan servir l'alemany, l'anglès, l'àrab, el castellà, el català, el francès, l'italià, el portuguès, les llengües clàssiques o les llengües de l'Àsia Oriental. També es pot estudiar una segona llengua a triar entre alemany, anglès, àrab, basc, francès, italià, portuguès, rus o xinès.

En un altre grup trobem els graus en Mestre/a, el d'Educació Infantil i el d'Educació Primària. El primer té una assignatura de llengua estrangera per a mestres (anglès o francès) mentre que el segon, a més d'oferir eixa assignatura, té un itinerari sencer de 30 crèdits: Especialista en Llengua Estrangera (anglès o francès). L'itinerari es distribueix en cinc assignatures que compten amb 900 alumnes matriculats.

Estudiar en anglès part d'un grau: els grups ARA

Hi ha graus en què l'alumnat pot cursar una part dels estudis en anglès. En aquest cas cal diferenciar entre els graus que fan ús de l'anglès mitjançant els grups d'alt rendiment acadèmic (ARA) i els que ho fan sense tenir un grup ARA en funcionament.

La sol·licitud per formar part d'un grup ARA es fa després d'obtenir plaça per preinscripció en el grau corresponent. La selecció té en compte l'expedient acadèmic dels sol·licitants i el coneixement acreditat de llengües d'interès científic, entre les quals ha d'haver-hi l'anglès, amb un nivell equivalent al B2 del MCER. A canvi, s'ofereix almenys un 50% de la docència en anglès. A la Universitat de València hi ha grups ARA en el graus en Administració i Direcció d'Empre-

ses (aquest grup és transversal amb els graus en Economia, en Finances i Comptabilitat i en Turisme), Dret, Farmàcia, Medicina, Psicologia i *International Business*. En el curs 2011-2012 un total de 798 places han estat ocupades en aquests grups, dels quals els de Medicina i *International Business* són els més nombrosos amb 149 i 145 alumnes, respectivament.

D'altra banda, hi ha els graus en què es pot cursar una part dels estudis en anglès tot i que no tenen grup ARA; es tracta de les titulacions en Ciències de l'Activitat Física i de l'Esport, *International Business* i Turisme. En el cas de Ciències de l'Activitat Física i de l'Esport s'han activat aquest curs 60 crèdits en anglès repartits en 10 assignatures al llarg dels tres primers cursos del grau i que podrien ampliar-se en un futur; enguany, 201 estudiants han fet ús d'aquesta oferta. En Turisme i en *International Business* sumen 356 i 133 el nombre d'alumnes matriculats en assignatures que s'imparteixen en anglès. A més, l'estudiantat d'*International Business* ha de fer una estada obligatòria d'un curs en una universitat estrangera. Si l'estada s'allarga fins a tres o quatre quadrimestres, es pot obtenir una doble titulació: la de la Universitat de València i la de la universitat en què s'ha fet l'estada.

Finalment, hi ha els que mantenen dins la seua oferta acadèmica, en forma d'assignatura, alguns crèdits que es coneixen com anglès per a fins específics. És el cas d'Infermeria (*Anglès aplicat a les ciències de la salut*), Fisioteràpia (*Anglès tècnic*) o Podologia (*Anglès*), entre altres. Les enginyeries també aconsellen assolir un bon nivell d'anglès durant el grau, ja que en totes les assignatures es treballa en material de suport amb llengua anglesa, a banda que l'assoliment d'unes competències adequades en anglès facilita la incorporació a empreses i grups de treball internacionals. ■

seDi

Servei d'Informació
i Dinamització

Campus de Blasco Ibáñez

Aulari III. Planta primera
Av. Menéndez y Pelayo, s/n
46010 València
Tel. 963 864 040

Campus de Burjassot-Paterna

Edifici de Serveis Generals.
Planta baixa
C. Dr. Moliner, 50
46100 Burjassot
Tel. 963 544 060

Campus dels Tarongers

Aulari Nord. Planta baixa
Av. dels Tarongers, s/n
46022 València
Tel. 963 828 503

sedi@uv.es
www.uv.es

Entrevista a Charo Altable

«El minotaure és un monstre que tots portem dins»

Ariadna no va salvar Teseu amb una espasa de lluita, sinó quan li va tendir un fil, el fil d'una relació que el va permetre escapar del laberint. Són aquestes relacions les que reivindica Charo Altable –mestra especialitzada en pedagogia terapèutica i experta en coeducació emocional i sexual i en prevenció de la violència–, qui acaba de publicar *Los senderos de Ariadna*, un catàleg d'idees suggeridores per gestionar els conflictes des de la comprensió i atenent al llenguatge del cos. Si bé va ser l'espasa que matà el minotaure, va ser la relació, el fil d'Ariadna, que va resoldre el laberint.

Manel Marí

El títol *Los senderos de Ariadna* és realment evocador. A què és degut?

Els grecs explicaven alta psicologia a través dels mites, que es poden interpretar de moltes maneres. En el llibre interprete com Teseu venç el minotaure gràcies al fil de la relació que li tendeix Ariadna. Les relacions les aprenem per la construcció social que tenim, sobretot de la mare, de les dones. És Ariadna que tendeix el fil. És l'arquetip, encarnat en una dona, de la relació que ens ajuda a vèncer el minotaure. No és amb una espasa de lluita, sinó a través de l'escolta, de l'emoció, del treball corporal. El minotaure és un monstre que tots portem dins. És un ésser ferit per les circumstàncies de la vida, i això fa que reaccione amb fúria. Si no sabem escoltar la nostra necessitat i el nostre desig, el minotaure es fa més gran. Estem ficats dins un laberint, tant a nivell personal com social. No sabem cap a on anem ni què desitgem, sobretot en èpoques de crisi com és ara. En el llibre proposa un art de l'escolta i de l'autoescolta, que és com es poden solucionar les coses.

En el llibre dóna molta importància a l'expressió corporal. Tanta en té?

No pot estar d'una banda el cos, d'una altra les emocions i d'una altra tot allò teòric. Les darreres investigacions en física, en biologia, i per descomptat en psicologia, avalen que hi ha una relació entre allò que pensem, allò que sentim i la nostra postura corporal, de tal manera que treballant el cos podem canviar emocions. Però no canviar-les per canviar-les, sobretot les negatives com la por o la ira, sinó ser-ne conscients i decidir on volem posar l'energia, el que seria una alquímia de les emocions. S'ha de treballar el cos a l'escola, juntament amb les emocions i amb la part mental, i treballar una educació corporal del tot diferent.

Vostè afirma que a l'escola es reproduceix allò que passa a la societat, com la violència o el patriarcat.

A les aules, i sobretot durant l'adolescència, els estereotips són més forts

i més tradicionals. Si s'accepta allò que *els xics és que són així...*, o que *les xiques és que són d'una altra manera...*, es tendeix a callar els conflictes. L'adolescència és una etapa preciosa que no és prou escoltada. L'experiència que he tingut amb adolescents, fins i tot amb aquells més *difícils*, és que tenien necessitat de ser escoltats. I si no sabien expressar-ho amb paraules, actuaven amb el cos. Escoltant-los es pot veure que vivim en una societat violenta. El patriarcat també hi és, i és una relació de domini-submissió, no és justa. Per frenar la reproducció del patriarcat s'ha d'intervenir, sobretot, en l'educació obligatòria, perquè és on es poden canviar les coses.

Una de les principals xacres de la societat actual és la violència de gènere. Què es pot fer des de l'ensenyament per mirar d'acabar amb ella?

Moltíssim! S'han de saber detectar les petites i les grans violències que es donen a les aules, que són situacions aparentment normals. Hi ha persones que miren de dominar d'altres, i hi ha maltractaments, sobretot psíquics. En xics i xiques adolescents podem observar la violència psicològica de gènere en les relacions en general, no només en les de parella. És una època molt interessant per intervenir en una coeducació afectiva basada en l'amor i en el bon tracte, en una educació eròtica diferent.

Des dels seus coneixements en mediació de conflictes, què recomanaria a un professor o professora que detecta un cas d'assetjament escolar a l'aula?

Que no només tracten el cas individualment, amb les persones implicades, que és el que se sol fer. Seria molt interessant d'educar la participació de totes les persones observadores, que es diverteixen amb aquests casos, o que pensen que no hi poden fer res. Aquesta és la punta de l'iceberg de les microviolències, de violències psicològiques quotidianes que es veuen com *normals* perquè són normals a les aules, als patis i a la societat. S'ha d'ensenyar a l'alumnat a detectar-les

«La coeducació emocional és la millor preparació per estimar en igualtat i la millor prevenció contra la violència»

i a saber defensar-se'n. Però, sobretot, s'han d'ensenyar els bons tractes. En la gestió dels conflictes hi han d'intervenir el professorat, l'alumnat i les mares i pares. Saber mitjançar, saber escoltar, hi és fonamental. Els conflictes són com el minotaure, que s'han de superar per eixir del laberint. Si els enterrem i no els volem veure, no ens en sortirem.

En el text hi ha una dicotomia constant entre l'amor i la violència. De fet, proposa tractar els conflictes amb amor i no defugir-los.

Escoltar els conflictes i les persones implicades, des de l'amor, és el que ens pertoca a totes les educadores i educadors, i a totes les persones adultes respecte de la infantesa i de l'adolescència. L'amor i la violència són les dues cares d'una moneda. Jo he comprovat en alumnes violents que, quan se'ls ha ensenyat el bon tracte, han respost d'una manera meravellosa. Per exemple, en ensenyar-los massatges, han pogut escoltar el seu cos i veure el que és el bon tacte i el bon tracte. Perquè, amb l'exercici de la violència estan demanant ser ben tocats i ben tractats. Ara bé, per poder treballar els conflictes has d'haver-te atrevit, prèviament, amb els teus propis minotaures.

Un concepte que vostè ha treballat amb insistència és el de la coeducació emocional. En què consisteix?

La coeducació emocional mira de fer conscients les emocions sense distingir-ne unes per a les xiques i unes altres per als xics. Els xics expressen molt més aparatosament i amb el cos la fúria, la ràbia, mentre que les xiques expressen molt més les relacions amoroses, la tendresa, el plany, la por... Es té la idea que les xiques són més emocionals i els xics

Charo Altable

Los senderos de Ariadna. Transformar las relaciones mediante la coeducación emocional

Ediciones Mágina, Editorial Octaedro Andalucía, Granada, 2010, 238 p.

Charo Altable al Col·legi Major Rector Peset, on tingué lloc l'entrevista.

són més freds, i és que, socialment, és el que es permet més. L'expressió de les emocions s'hauria d'ensenyar igual a xics i a xiques. La coeducació emocional és la millor preparació per estimar en igualtat i la millor prevenció contra la violència.

En *Los senderos de Ariadna* proposa una sèrie d'exercicis per fomentar l'empatia i la resolució de conflictes a l'aula. Quins edats i quins contextos serien més convenients?

Hi ha exercicis centrats en adolescents de dotze a setze anys, perquè és l'edat que més he treballat. Però n'hi ha que es poden fer amb xiquets i xiquetes de vuit anys, de deu.... Són exercicis com aquells jocs de zero a noranta anys. El context que jo veig per a aquests exercicis són les tutories i l'assignatura *Educació per la ciutadania*. I, fins i tot, les classes de *Llengua i literatura*, o d'*Història*. Però sobretot en *Educació per la ciutadania*, perquè no es tracta només d'educar en democràcia teòrica, sinó veure el que està passant en la societat, on hi ha moltes opinions de diversos grups socials i diverses maneres de ser tractat.

Ara que parlem d'*Educació per la ciutadania*, com veu l'assignatura? Quin futur li agradaria que tinguera?

Educació per la ciutadania hauria de presentar tot el ventall d'opinions que hi ha en la societat i debatre-les. És el que s'aprèn en democràcia, a no tractar la diversitat amb violència, a escoltar, a defensar una opinió i a veure quines són les raons d'unes altres opinions. Per això, el que s'ha de fer és educar per a la vida. No només conèixer els nostres drets i deures com a ciutadans i ciutadanes, sinó conèixer les nostres emocions, que és com ens preparem per a la vida i per a les relacions. Cal saber estar en una societat amb tot allò que comporta.

Vostè és membre del col·lectiu pacifista internacional Mujeres de negro i ha mostrat la seua experiència a dones en situacions tan dramàtiques com les de l'antiga Iugoslàvia. Què li han aportat aquestes experiències?

He après moltíssim amb les persones que han viscut situacions límit en què tot l'ésser, les seues emocions, el seu cos, les seues creences... estan enceses. He vist persones que han

travessat el dolor amb una gran fortalesa. M'explicava una d'elles que en un mateix dia havien mort cinc persones de la seua família. I parlava que ara, a ella, li tocava ser guerrera del cor. És a dir, que a tot aquella violència, a tot aquell dolor, no respondria amb més violència, sinó que respondria amb amor, estant en la societat, creant grups per reparar aquells danys i perquè es féra justícia, però relacionant-se des de l'amor.

És el que s'explica en el seu llibre, «posar amor en els inferns col·lectius»...

Sí. És el cas dels barris parisencs, amb els famosos incendis d'autobusos, de mobiliari urbà... que expressaven tot el malestar d'aquells joves que no tenien feina i que vivien en guetos. Les dones hi van respondre amb una crida als seus fills i germans per resoldre els problemes amb propostes, no amb violència. Potser per construcció social les dones són més conscients que cal donar alternatives pacífiques a la violència. El segle XXI serà el segle, fonamentalment, de la crida que fan les dones a la no-violència i a les relacions de bon tracte. ■

cinc
cèntims

«Una concepció àmplia de la formació universitària basada en la comunitat inclou construir, a partir de la cultura de cada universitat, una cultura inclusiva. Una universitat inclusiva veu a tots els alumnes capaços d'aprendre, i anima tots els tipus de diversitat. En la mesura que aprenguem a ser més inclusius, és a dir, que es troben respostes específiques a les peculiaritats de cadascun, més a prop serem del grau d'atenció a la diversitat on la universitat pot ser fructífera i indispensable.»

Pedro R. Álvarez Pérez
(coord.)

Tutoría universitaria inclusiva. Guía de buenas prácticas para la orientación de estudiantes con necesidades educativas específicas

Narcea ediciones, Madrid, 2012, 188 p.

Kant. Llegir Crítica de la raó pura. Pròleg de la segona edició

P. Camacho, J. Fernández, C. López, M. Llofriu i G. Quintás

Col·lecció «Filosofia batxillerat». Publicacions de la Universitat de València, València, 2012, 108 p.

Aquest manual analitza el pròleg de la segona edició alemanya de la *Crítica de la raó pura*, signat pel mateix I. Kant el 1787. I per què analitzar el pròleg i no l'obra? Doncs, segons els autors, aquest és un dels pròlegs «més perfectes i remarcables de la nostra tradició cultural» i pot servir alhora tant per reflexionar sobre la finalitat de la *Crítica* com per conèixer formalment aquest tipus de *paratext* i el propòsit a què serveix. Igual que en la resta dels llibres d'aquesta col·lecció, el que es persegueix és afavorir una lectura comprensiva; per això, el text va acompanyat de materials que ajuden a la seua anàlisi i divulgació.

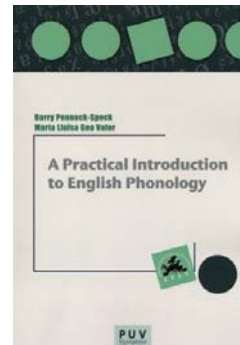

35 anys fent camí. El sindicalisme autònom i assembleari en l'ensenyament al País Valencià

Joan Blanco (coord.)

Sindicat de treballadors i treballadores de l'ensenyament del País Valencià – Intersindical Valenciana, València, 2011, 192 p.

Amb aquesta publicació commemorativa s'apleguen diversos articles que parlen de la vida sindical en l'ensenyament des dels anys setanta fins a l'actualitat. Els textos, que es poden llegir aïlladament, conformen una imatge global, des de diferents llocs i perspectives, de l'activitat sindical al País Valencià. En ocasions responen a una marca territorial, i en d'altres mostren una marca més sectorial o temàtica. Sense voler esdevenir «un manual oficial de la història de l'STEPV», el conjunt n'ofereix una bona aproximació.

A Practical Introduction to English Phonology

Barry Pennoch-Speck i Ma. Lluïsa Gea

Col·lecció «Educació. Laboratori de materials, 40». Publicacions de la Universitat de València, València, 2012, 118 p.

Barry Pennoch-Speck i Ma. Lluïsa Gea són professors a la Universitat de València i a la Universitat Jaume I, respectivament, i han elaborat conjuntament aquest manual per introduir els aprenents en la fonologia anglesa d'una manera pràctica. L'obra combina, en cada capítol, una part teòrica amb una altra d'activitats i exercicis sobre la fonètica articulatòria, acústica i auditiva (capítol 2), el sistema fonològic (capítol 3), les vocals, els diftongs i les consonants (capítol 4) i la parla i la prosòdia (capítol 5). Els dos darrers capítols poden ser usats pels docents en secundària i els poden complementar amb el material que hi ha al bloc <http://anglotic.blogs.uves>.

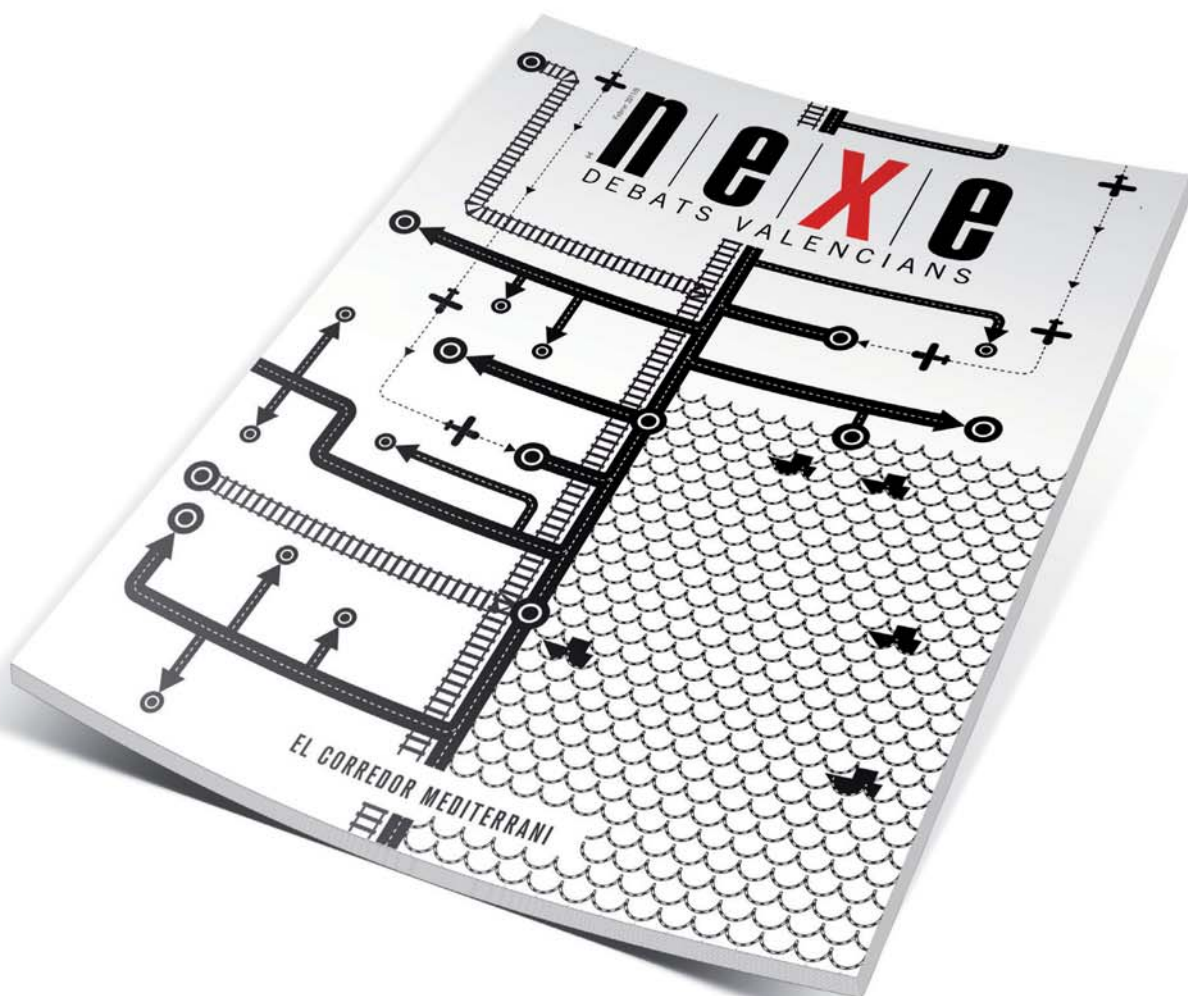

L'ús de l'energia nuclear. (Homo sapiens?)

Vicent Martínez

Edicions del Bullent, Picanya, 2011, 174 p.

Aquest llibre és el resultat de posar per escrit l'argumentació de l'autor, professor de Física de la Universitat de València, al voltant de temes d'actualitat com ara l'ús de l'energia nuclear, el canvi climàtic o el futur de les espècies vives sobre la Terra. En les dues primeres seccions del llibre, Martínez té la intenció d'informar «en matèries que no són massa accessibles per a una gran majoria», mentre que la tercera secció, «L'energia nuclear», és més formativa i intenta, amb un llenguatge senzill, exposar qüestions com ara la radioactivitat natural i artificial, la fissió i la fusió nuclears, etc. En definitiva, un text divulgatiu que ens pot ajudar a reflexionar i a tractar, amb més coneixement de causa, els temes que aborda.

Número 8, a la venda!

EL CORREDOR MEDITERRANI

Amb articles d'Inmaculada Rodríguez-Piñero, Mario Flores, Lluís Recoder, Joaquim Nadal, José Vicente Morata, Miquel Valls, Josep V. Colomer, Josep V. Boira, Ferran Villalonga, Vicent Flor, Yolanda Parrado i Senén Florensa.

www.uv.es/revistafutura

FUTURA

VNIVERSITAT
DE VALÈNCIA